

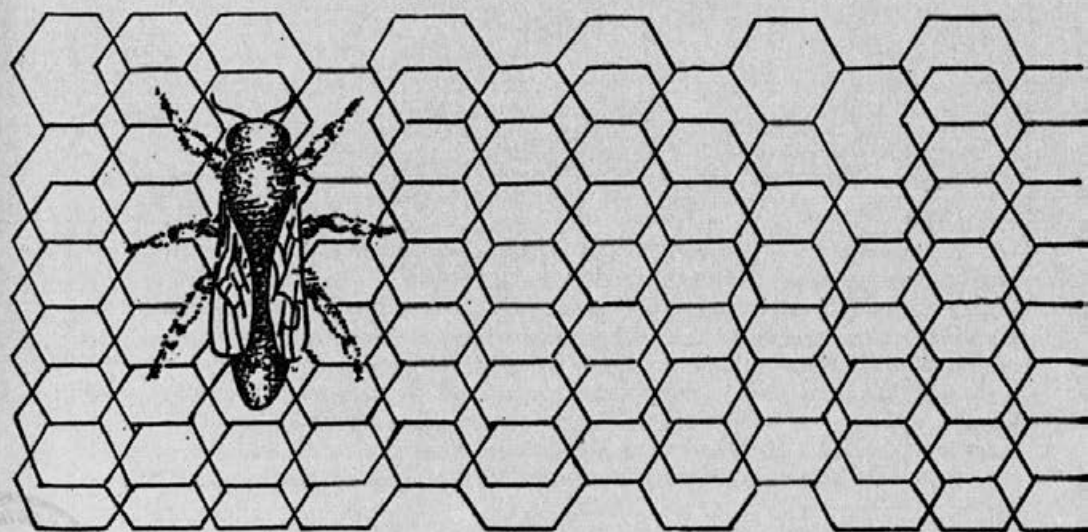
leto LXXIV

št. 9

1972

slovenski čebelar

VSEBINA

Veličastna manifestacija slovenskih čebelarjev (Martin Mencej)	225
Valentin Benedičič: Vgraditev temeljnega kamna za Čebelarski izobraževalni center na Brdu pri Lukovici	234
Brezar: Čebelarjeva opravila v septembru	237
Prof. Edi Senegačnik: Zadnje paše in njih pomen	239
France Guna: Ropanje pri čebelah	240
Ivan Rak: Sat diktira način čebelarjenja	243
Jože Resnik: Vosek — čebelarjevo zlato	245
F. Vodnik: Dvoredec	247
NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA	
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
OSMRTNICE	

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 30,00 din, ga prejmejo zastonj. Izdaja ga Zveza Čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva cesta 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani. Ureja uredniški odbor: France Guna, Alojzij Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, Jožko Slander. Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan. Letna naročnina za nečlane 35,00 din, za inozemstvo 40,00 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 3,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 501-8-268/1. Telefonska številka uprave ZČDS in SC 20-208.

Del množice pred hišo kulture P. P. Glavarja, kjer je bil svečani del tabora

Foto: F. Modic

VELIČASTNA MANIFESTACIJA SLOVENSКИH ČEBELARJEV

Drugi vseslovenski tabor čebelarjev
v Komendi

Komenda, 2. julija

Lepa in sončna prvojuljska sobota je obetala prav tako sončno nedeljo, ki bo privabila čim več čebelarjev, prijateljev čebelarstva, kulturnih in družbeno političnih delavcev na drugi vseslovenski tabor v Komendi. Visoki mlaji s trobojnicami, lepaki in kažipoti so obetali svečano slavlje v tem zgodovinsko pomembnem kraju, ki mu je dal P. P. Glavar pred več kot 200 leti svoj svojstveni pečat. Ko pa so čez noč oblaki odeli Kamniške planine v megleno ogrinjalo, je neprijazno nedeljsko jutro pomračilo razpoloženje slehernemu, ki je bil namenjen na proslavo, najbolj pa seveda vsem tistim, ki so za priprave vložili ogromno truda in žrtev, posebno še samim Komendčanom.

Ko pa so začeli avtomobili in avtobusi polniti parkirne prostore, se je pokazalo,

da je zavest pripadnosti čebelarski skupnosti in spoštovanje naših pokojnih čebelarskih velemož močnejše kot pa trenutno razpoloženje, saj so prihiteli čebelarji iz naših najoddaljenejših predelov od Koroške in Slovenskih goric do Spodnjega Zasavja in Posočja. Med njimi tudi ni manjkalo predstavnikov zamejskih čebelarjev iz Trsta in Koroške. Vsa ta množica, pomešana z domačini, je najprej spremljala ob predvideni uri pisan slavnostni sprevod, ki se je pomikal od gasilskega doma mimo doma kulture P. P. Glavarja, kateremu na čelu je igrala mengeška godba. Sledili so komendski konjeniki v narodnih nošah, dolga vrsta domačinov v narodnih nošah, zastavonoše z zastavami čebelarskih društev in družin in končno čebelarji.

Po končanem mimohodu je ob deseti uri tabor odprl domačin, poslanec republiške skupščine, **Nande Vode** in po pozdravnih besedah rekel med drugim:

V posebno zadovoljstvo mi je, da vas lahko danes pozdravim v imenu Zveze čebelarских društev Slovenije in v imenu domačinov v naši Komendi; posebej še drage goste, ki so s svojo navzočnostjo počastili naše slavje: predsednika občinske skupščine Kamnik, predsednika občinske konference SZDL, predstavnika RK SZDL Slovenije, predstavnika koroških čebelarjev in druge. Z zadovoljstvom tolmačim ob tej priložnosti čustva in razpoloženje naših občanov, da smo mi Komendčani še posebno ponosni na to, da je drugi tabor slovenskih čebelarjev prav v Komendi in da za to priložnost odkrivamo spominsko ploščo v spomin velikega čebelarja in prosvetitelja P. P. Glavarja na njegovi hiši.

Prepričan sem, da smo njegovemu delu, ki ga je tako vestno opravil in je bilo tako široko zastavljeno na vseh področjih tedanjega življenja, posvečali vse premalo pozornosti. In prav je, da so nas na to spomnili prav slovenski čebelarji. S tem ste dali nam Komendčanom pobudo, da odkrijemo slovenski javnosti vrsto kulturnih in krajevnih znamenitosti, za katere niti mi sami ne vemo, ali pa so nam le bežno znane. Upam, da bomo Komendčani storili vse, da bomo iz pozabe iztrgali kar največ vrednot in jih pokazali naši javnosti v prihodnjem letu v urejeni spominski sobi P. P. Glavarja.

Prav čebelarji so nam lahko za zgled, kako bi se moral človek z vso vnemo in nesebičnostjo zavzemati, da bi ostali življenjski pogoji kar najbolj naravni. Vam je dobro znano, kako velike nevšečnosti prinesejo razni nenaravni posebi v našo okolico, posebno v kmetijstvo. Na žalost smo doživljali čase, ko se je zanemarjalo vse, kar je v zvezi s kmetijstvom. Gotovo je, da se v takih razmerah čebelarstvo ni moglo razvijati. Prepuščeno je bilo samo sebi in le zasluga naših čebelarjev je, da so z ljubeznijo do čebel in z zavestjo koristnosti svojega dela nadaljevali tradicijo svojih prednikov.

Kljub moderni tehniki in čudovitim iznajdbam, ki jih izumlja sodobni človek, pa še nihče ni uspel, da bi lahko nadomestil čebelo pri njenem koristnem delu, in najbrž tudi ne bo. Nasprotno. Znanost nenehno odkriva nove koristi, ki nam jih daje čebela. Mogoče je v tem divjem tempu za vedno novim pravi vzrok, da človek pozablja na naravo, na svojo okolico in jo v svoji slepi neugnanosti zanemarja ter uničuje, s tem pa uničuje tudi že samega sebe. Pri tem pa pozablja spoštovati tiste, ki mu pridelujejo naš vsakdanji kruh.

Prepričan sem, da je ta drugi tabor slovenskih čebelarjev v pravnem času in da bo imel tudi uspehe. Našemu kmetijstvu se obeta v prihodnje večja pozornost in upam, da bo tudi naše čebelarstvo deležno takšne podpore, ki jo zavoljo svoje koristnosti zasluži.

Želim vam mnogo uspehov pri vašem delu v prepričanju, da bodo vaši sklepi, ki jih boste danes sprejeli, čimprej uresničeni...

Pred mikrofonom je stopil **predsednik ZČDS Valentin Benedičič** in prebral svoj slavnostni govor, ki ga priobčujemo v izviru.

Politične, gospodarske in kulturne razmere so bile za Slovence v času, ko je začel svojo življenjsko pot naš današnji slavjenec Peter Pavel Glavar, sila neugodne. Brez svojega plemstva in

izobraženstva je slovenski človek — večidel podložnik — tlačanal tuji zemljiški gospodi, ji oddajal desetino in druge dajatve, vrh tega pa še plačeval velike davke državi, davke, ki so jih pogosto

neusmiljeno pobirali oderuški davčni zakupniki in seveda pri tem na račun tlačana dobro živeli.

Razumljivo je, da se v tako gospodarsko in kulturno zaostali fevdalni in absolutistični avstrijski monarhiji, kjer se je meščanstvo komaj porajalo, niso mogle roditi napredne zamisli, kakršne so že začele pretresati države in absolutistične monarhije zahodnih, dosti bolj razvitih držav (npr. Anglije, Francije idr.). Zato je bilo treba zunanjih

pobud in sunkov, da se je ta okorela, mnogonarodna Avstrija zganila in slednjič le krenila po poti napredka.

Že v 17. stoletju je prišlo do vrste odkritij, ki so pojasnjevala mnoge, do tedaj nerazumljive skrivnosti narave in človeka. Do teh odkritij sta človeka pripeljala **eksperiment in razum**. Spoznali so, da je edino človeški razum tisto sredstvo, ki lahko pomaga človeku razsvetljevati temo nevednosti in vraževernosti. Ljudi, ki so tako mi-

Del zastavonoš
z zastavami
čebelarških
društev v sprevodu

Foto: F. Modic

slili in tudi delali, so imenovali **racionaliste**. To gibanje je postavilo načelo: **Bodi tako pogumen, da boš upal povsod povedati in delati to, kar ti vele-va razum**. To geslo je v vsej Evropi povzročilo veliko gibanje, imenovano **razsvetljenostvo**, in zagovornik tega gibanja je bil tudi Peter Pavel Glavar, saj med drugim v Pogovoru o čebelnih rojih sam uporablja besedo razsvetljenec v takem pomenu.

V Avstriji je zavel nov veter, ko je prevzela v roke krmilo države cesarica **Marija Terezija** (1740—1780). Državne blagajne so bile prazne. Če jih je hotela napolniti in tako okrepiti svojo oblast in državo, je bilo potrebno olajšati fevdalna bremena tistemu, ki je bil steber države, t. j. kmetu, in omejiti pravice fevdalcev. Da bi kmet lažje plačeval večje davke državi, mu je bilo treba zmanjšati dajatve, ki jih je od njega zahteval zemljiški gospod.

V skrbi, da bi dvignila vse vrste proizvodnje, je organizirala **strokovno šolstvo**, med drugim tudi **čebelarstvo šolo na Dunaju**, kjer je poučeval naš rojak **Anton Janša**. Zavedala se je, da bo lahko dvignil kmetijstvo le kmet, ki bo izobražen, pismen. Zato je po deželi ustanavljala ljudske šole. Slovenci smo tako dobili prve slovenske šole. Še posebej je poskrbela, da so se začele po deželah ustanavljati kmetijske družbe, ki naj bi raziskovale kmetijska in druga sorodna vprašanja, preizkušale razne načine kmetijskega obdelovanja in popularizirale umno kmetovanje in živinorejo. Take kmetijske družbe so bile ustanovljene tudi v Ljubljani, Gorici in Celovcu. Med njenimi člani so bili večidel graščaki, podjetniki in uradniki. Sprva niso našle poti do **slovenskega kmeta**, čeprav so mu bile namenjene. Šele proti koncu 70. let so se v njej uveljavili nekateri slovenski preporoditelji, npr. Peter Pavel Glavar, Blaž Kučerj idr.

Vse te in druge reforme Marije Terezije so imele seveda politični, gospo-

darski in kulturni vpliv tudi na Slovence, in tako se je pričelo v začetku druge polovice 18. stoletja pri nas gibanje, ki mu pravimo **slovenski preporod**. Slovenci smo v tem obdobju dobili slovensko prosvetno književnost. Malo je bilo slovenskih mož, ki naj bi pisali za Slovence poljudnoznanstvene in strokovne knjige. Prav gotovo pa je med temi prvi, največji, najbolj razgledan, vztrajen, požrtvovalen in vnet za našega človeka Peter Pavel Glavar.

Prvo njegovo delovno mesto je bila Komenda, gorenjska vas s tujim imenom. V cerkveni latinščini pomeni »commenda« **upravo redovnega premoženja**, posestvo, ki ga vodi član viteškega reda. Komenda je bila na Slovenskem edina taka last malteških vitezov. V Glavarjevem času je bil komendator ali upravitelj te komende laški baron Peter Jakob Testaferata. Čeprav je živel v Komendi skoro trideset let, pa se ni naučil niti nemščine niti slovenščine, tako da si je moral pri upravi vedno pomagati z ljudmi, ki so znali ta dva jezika. Ko je odšel v Italijo, si je moral izbirati oskrbnike med tukajšnjo duhovščino. Med njimi je bil komendski oskrbnik in kasneje zakupnik tudi Peter Pavel Glavar.

Ko je Testaferata 1763. leta umrl, je začel Glavar razmišljati, da bi se preselil na Dolenjsko. Od grofa Auersperga je kupil posestvo in grad Lanšprež pri Mirni na Dolenjskem in se res preselil tja leta 1766. Tu se je menda manj ukvarjal z dušnim pastirstvom, več pa s kmetijstvom, zlasti s čebelarstvom. V Lanšrežu je tudi umrl l. 1884. Razen oslabelosti in zastrupitve pri puščanju krvi je pospešila njegovo smrt verjetno še potrtost zaradi nagle smrti generala Basaja, ki je prišel Glavarja obiskat v Lanšprež in tam tudi umrl, zadet od kapi. Pokopali so ga v grobnici grajske kapele, kamor so položili kmalu nato tudi truplo Petra Pavla Glavarja. Oba počivata še danes v tej kapeli, ki pa je žal zapuščena in zanemarjena, tako da

skoraj ni pristopa do njunih zadnjih po-
čivališč.

Čeprav smo organizirali ta tabor v
spomin P. P. Glavarja slovenski čebe-
larji, pa ne bi bilo prav, če bi slavili
tega moža le kot pomembnega čebelar-
ja, čebelarskega učitelja in pisca. Res
mu je bilo čebelarstvo, kakor sam pravi,
»edina zabava«, vendar pa ne edina
gospodarska in druga dejavnost, saj nje-
gova delavnost zajema tudi področja
kulture in prosvete in ne nazadnje skrb
za kulturno in materialno izboljšanje
življenja našega človeka.

Začetek preporoda v slovenski kul-
turni in literarni zgodovini začenjamo
z letnico 1768. Menim, da lahko prevza-
memo tudi čebelarji to letnico kot zač-
etek preporoda slovenskega čebelarstva,
saj je ravno tega leta napisal P. P. Gla-
var svoj znameniti **Odgovor na predlog
za izboljšanje čebelarstva v avstrijskih
deželah**. V njem namreč podaja povsem
nove, napredne predloge o povzdigu
čebelarstva in ob koncu pravi: »Če je
slavni kmetijski družbi do tega (da bi
se podložniki poučili o naprednem če-
belarstvu), **se ponujam, da bom vse
svoje znanje spravil na papir, da ga po-
tem po okrožnicah ali javnem tisku
oznamim deželi**.« Seveda je kmetijska
družba ta predlog zavrnila z molkom,
kakor je zavrnila nato izdajo njegovega
slovenskega Pogovora o čebelnih rojih
iz l. 1776.

Prav tako ni uspel, ko je l. 1781
pripravil za ljubljansko kmetijsko dru-
žbo obširen odgovor na vprašanje, ali bi
ne kazalo po zgledu na novo ustanov-
ljenih čebelarskih šol na Dunaju in na
Moravskem ustanoviti tudi čebelarsko
šolo na Kranjskem. To Glavarjevo de-
lo, ki je žal ostalo v predalih Kmetijske
družbe, kaže, kako resen in zavzet de-
lavec je bil Peter Pavel Glavar, kako
podrobno je poznal naše čebelarstvo in
pašne razmere pri nas. Mislim, da je to
prvi opis pašnih razmer na Kranjskem,
pa tudi zadnji do danes, zadnji, ki bi
bil napisan s takim poznanjem razmer.

Glavar pa ni zapiral svojih gospo-
darskih izkušenj in znanja sam zase.
Ko je bila ustanovljena ljubljanska
kmetijska družba, je postal njen član,
delal je zanj razne poskuse in, kakor
smo že slišali, dajal tudi obširne in res
strokovne odgovore na njena gospodar-
ska vprašanja. Seveda pa Glavar ni ča-
kal le na to, kdaj ga bodo kaj vprašali.
Tudi sam je sestavljal predloge. Tako
je v posebnem pismu opozoril oblast
na revščino Dolenjske, revščino, ki iz-
haja odtod, ker imajo podaniki tako
malo zemlje. Dolenjec komaj petino te-
ga pridelal, kar Gorenjec na enakem ko-
su zemlje, davki in naklade pa so po-
vsod enaki. Zato je nasprotoval tudi
novi nakladi za vino, ki bo zadela prav
Dolenjca. Vinogradnike bi bilo potreb-
no naučiti cepiti trte in tako izboljšati
pridelek.

Seveda pa je bilo zanj na gospodar-
skem področju poglavitno čebelarstvo
in prizadevanje za njegovo izboljšanje.

Glavar je začel čebelariti že v Ko-
mendi in ostal čebelarstvu zvest do
smrti. Opozarjal je vlado na gospodar-
ski pomen te panoge in na lep doho-
dek, ki ga ima Kranjska od izvoza me-
du in voska. Za izboljšanje čebelarstva
pa so potrebna sredstva, strokovni po-
uk in vztrajnost. Čebelarstva pri pod-
ložnikih bi bilo potrebno povečati, gra-
ščine pa naj bi imele čebelarstva s po
50 do 10 panji in naj bi bile vzgled
umnega čebelarjenja. Toda dolenjski
kmet je tako izmozgan, da si sam ne
more nakupiti panjev. Zato predlaga
vladi, naj jih da kmetom v rejo, sam
pa bo ob nedeljah in praznikih podlož-
nike poučeval ustno in jim tudi prak-
tično pokazal, kako je treba ravnati s
čebelami. »To pa bom storil,« pravi Gla-
var, »ne samo iz ljubezni do tlačanov,
ampak tudi do te nedolžne živalce.«

S tem predlogom je Glavar končno
vendarle uspel. Od ljubljanske kmetij-
ske družbe je dobil 200 gold. za nakup
panjev, katere je potem razdelil med
svoje podložnike.

Glavar pa ni dajal mnenj o raznih gospodarskih in zlasti čebelarških vprašanjih samo ljubljanski kmetijski družbi, ampak tudi drugim. Tako je npr. leta 1772 napisal obrazložitev o prahi matice zunaj panja za gornjelužiško čebelarsko družbo in dobil za svoje čebelarske zasluge diplomu častnega člana te družbe.

O predelanem prevodu Janševe brošure O rojenju čebel sem že nekaj omenil. Tu bi dodal le še to, da je Pogovor o čebelnih rojih — tako je Glavar naslovil spis — toliko Janšev kolikor Glavarjev, saj je ves drugi del napisal Glavar sam in v tem delu v marsičem dopolnil Janšo in odkril marsikaj o čebelnem življenju, kar so čebelarški strokovnjaki za njim odkrivali še skoraj 200 let, npr. o prahi matice z več troti.

Glavar je bil dober gospodar, znal si je z varnostjo in delavnostjo ridočiti veliko premoženje. Kdor bi ne vedel, da je še v času življenja uporabljal svoje imetje v splošno blaginjo in ga po smrti v svojem testamentu volil slovenskim podložnikom, bi morda sklepal, da je bil lakomen na denar — v resnici pa je bil vnet za kulturo, napredek in izobrazbo in socialno čuteč člo-

vek. Njegovo premoženje je bilo po smrti uporabljeno za ustanovitev bolnišnice v Komendi, kjer so dobivali oskrbo in zdravniško pomoč bolniki komendske župnije in lanšperžki podložniki in po zaslugi Petra Pavla Glavarja je bila sezidana sedanja cerkev v Tunjicah, ki je eden najlepših spomenikov ljubljanskega baroka.

Nismo še izčrpali vsega, kar bi dokazovalo, da je prav, da smo se tega velikega Slovenca spomnili vsaj po 200 letih. Toda že vse to, kar smo do sedaj omenili, nas opravičuje, da ga kot čebelarja, izobraženca in razsvetljenca postavimo zraven Janše — samouka in drugih mož kot enakovrednega slovenskega preporoditelja.

Danes mu bomo odkrili spominsko ploščo, njegovo pisano delo pa doslej žal še ni izdano in še čaka, da pride v roke čebelarjem, kakor čaka, da se uresniči tudi njegova zamisel o slovenski čebelarški šoli.

Upamo, da bo Zveza čebelarških društev lahko izpolnila te njegove želje in tako postavila Petru Pavlu Glavarju in drugim znamenitim njegovim sodobnikom še veličastnejši spomenik, kot je današnji.

Za njim je navzoče pozdravil **pokrovitelj tabora, predsednik občinske skupščine Kamnik Vinko Gobec** in v daljšem govoru orisal

pomen P. P. Glavarja, ki je s svojim znanjem prispeval pomemben delež za umno gospodarjenje in kulturo, ter prikazal razvoj in napredek v kamniški občini po osvoboditvi. Zaključil je:

»Uspehe, ki ste jih čebelarji dosegli v vaših plemenitih postajah, v skrbi za strokovno literaturo, pomenijo, da se nadaljuje tradicija čebelarstva in vam pri tako težkem prizadevanju želim v prihodnje mnogo uspehov.

Vaše uspešno delo bo najboljša zahvala in spomenik vsem tistim, ki so na področju čebelarstva prispevali pomemben delež za njegov napredek. V seznam prizadevnih slovenskih mož so-

di nedvomno nestor našega čebelarstva Peter Pavel Glavar, ki mu v imenu vseh nas

odkrivam spominsko ploščo

in kličem: „Slava njegovemu spominu!“

Sledilo je polaganje venca in šopkov cvetja.

Za tem je ubrano zapel pevski zbor učencev osnovne šole v Komendi pod vodstvom prof. Tomaža Habeja, vmes pa so učenci in učenke te šole deklamirali priložnostne tekste.

Pred zaključkom slavnostnega dela so zbrani sprejeli naslednjo resolucijo:

Spominska plošča
na domu kulture
P. P. Glavarja
Foto: F. Modic

RESOLUCIJA O ČEBELARSTVU, SPREJETA NA VSESLOVENSKEM ČEBELARSKEM TABORU »PETRA PAVLA GLAVARJA« V KOMENDI DNE 2. JULIJA 1972

Čebelarji, zbrani iz vseh krajev Slovenije, kakih 800 po številu, ugotavljamo:

Slovensko čebelarstvo preživlja težke čase. Sicer ima bogato tradicijo in je bilo nekdaj med naprednejšimi. Danes pa žal vedno bolj zaostaja za čebelarstvi v sosednjih deželah.

Po zadnjih podatkih, ki jih zbira naša čebelarska organizacija, je v Sloveniji okoli 10.000 čebelarjev, ki imajo 130 do 150.000 čebelnih družin. V organizaciji je včlanjenih okoli 7000. Organizacija s tako številnim članstvom bi pač lahko veliko bolje pospeševala čebelarstvo in bi s svojim delom več prinesla skupnosti, če bi delala v ugodnejših razmerah. Vse pospeševalno delo opravlja namreč domala zgolj s sredstvi iz članarine. Edino za zatiranje čebelnih bolezni je dobila pred leti in preteklo leto tudi nekaj druž-

bene pomoči. Kljub takemu stanju pa je z lastnimi sredstvi zgradila nekaj čebelnih plemenitih posaj v prepričanju, da je v odbiri in vzreji osnovno izhodišče za boljši napredek čebelarstva. Pri tem je dosegla lepe uspehe, ki jih ji priznavajo vedno bolj zlasti čebelarji in čebelarske organizacije v tujini. Tako se je v zvezi s tem razvil v zadnjih letih že pravi čebelarski turizem. Ta naš uspeh je bil še posebno opazen ob čebelarskem dnevu bavarskih čebelarjev v dneh 24. in 25. junija 1972 v Schönbergu na Spodnjem Bavarskem.

Proizvodnja medu in voska zaostaja. Pri ustreznem izobraževanju naših čebelarjev bi v sorazmerno kratkem času lahko dvignilip ovprečni pridelek medu od sedanjih okroglo 7 kg na panj (vsega 600 do 700 ton) na 15 kg (1300 do 1500 ton), kakršen pridelek dosegajo čebelarji v sosednjih deželah in to pri slabših naravnih razmerah.

Upoštevati bo treba bolj tudi pomen čebel za opraševanje gospodarskih žužkocvetnih rastlin. Saj se vrednost opraševanja po čebelah v svetu na splošno ceni, da je najmanj 10-krat večja od vrednosti pridelkov medu in voska. Z opraševanjem žužkocvetnih rastlin nam čebele ohranjajo našo koristno in lepo rastlinsko oodejo.

Današnji tabor slovenskih čebelarjev zato pojasnjuje javnosti ter pristojnim državnim in družbenim organom, kakšno je današnje stanje našega čebelarstva, zakaj ne more bolje napredovati in kateri so problemi, ki jih organizacija sama ne more rešiti brez ustrezne družbene pomoči. Rešiti pa jih je treba!

Probleme s predlogi za njihovo rešitev navajamo na kratko in po vrstnem redu glede na njihovo važnost:

1. IZOBRAŽEVANJE

Potrebna nam je ustanova, ki bo na preprost način z uporabo ustreznih učil poklicno posredovala čebelarjem sodobno znanje in tehniko. Pri tem delu se bo lahko povezovala s široko izobraževalno mrežo Apimondie — Mednarodne zveze čebelarskih združenj. Ta izobraževalna mreža je najbolj gosta ravno v naši neposredni bližini v Srednji Evropi. Ni tam torej potrebna nobena taka šola, ki bi ob zaključku dajala spričevala, diplome ipd. Saj imamo tak poskus po vojni že za seboj. Domala nihče namreč ni mogel dobiti zaposlitve kot izprašan čebelar. NAM JE POTREBEN PREDVSEM SPLOŠNI STROKOVNI DVG ČEBELARJEV. Zato so se čebelarji odločili, da zgradijo za posredovanje znanja Čebelarski izobraževalni center (ČIC). Skozi ta ČIC naj bi šlo letno, zlasti v zimskih mesecih, čim več čebelarjev, da bi si osvojili sodobno čebelarsko tehnologijo. Sredstva za izobraževalno ustanovo zbirajo čebelarji že od leta 1921. Zaradi višje sile pa so ta sredstva kopnela. Na podlagi sklepov pristojnih organov čebelarske organizacije je Zveza pred kratkim vložila vseh razpoložljivih 40 milijonov starih dinarjev v gradnjo, da bi bil ČIC letos do jeseni v surovem stanju pod streho. Primanjkovalo nam bo letos za to gradnjo okrog 37 milijonov starih dinarjev; večja sredstva pa bodo potrebna v letu 1973, da bi mogli jeseni 1973 ob 200-letnici smrti Antona Janše izročiti ČIC svojemu namenu. Če skupaj s pristojnimi organi ne bomo mogli rešiti tega problema, bomo še dalje letno ob 600 do 700 ton medu, z zunanjimi čebelarskimi delavci še ne bomo mogli sodelovati kot enakopravni delovni partnerji in ostala bo za nas povsem neizkoriščena razpoložljiva, najugodnejša in najcenejša izobraževalna mreža Mednarodne zveze čebelarskih združenj — Apimondie.

2. PREVAŽANJE ČEBEL NA PAŠE IN VETERINARSKA SLUŽBA

Samo s prevažanjem čebel je mogoče izkoristiti bogate vire čebelje paše doma in v sosednjih republikah. Pri tem, žal, pogrešamo tesno sodelovanje z republiško veterinarsko službo. Prevažanje čebel na paše je tudi eden najbolj učinkovitih dejavnikov za preprečevanje čebelnih bolezni. Pregledniki čebel bi morali imeti, kakor že pred leti, tudi pooblastilo, da lahko v sumljivih primerih pregledajo tuje čebele. Zaradi različnih tovrstnih ovir nazaduje zlasti v zadnjih letih število prevaževalcev, pridelek medu pa pada.

3. ŠKODE, KI JIH DELAJO MEDVEDI ČEBELARSTVU, so v zadnjih letih vedno večje. Medvedi napadajo čebelnjake in prosto stoječe panje zlasti v območju od Litije prek Krma, Rakitne, Kočevske, Logatca in Hrušice tja do Trnovskega gozda. Treba se bo lotiti reševanja tega problema, in sicer skupaj z vodstvom lovske organizacije pod predsedstvom pristojnega republiškega organa.

4. ZASTRUPITVE ČEBEL s pripravki za varstvo rastlin in s plini iz tovarn so še vedno na dnevnem redu. Čebele so najobčutljivejši indikator za onesnaženo okolje. To lastnost čebel bo organizacija izkoristila za sodelovanje z republiško komisijo in z društvom za varstvo okolja Slovenije. Bolj strogo pa bo treba izvajati tudi zadevne predpise o varstvu čebel pred zastrupitvami.

5. KRMILNI SLADKOR ZA ČEBELE

V večini dežel je urejeno vprašanje preskrbe čebel s krmilnim sladkorjem za zimo po znižani ceni. Preskrba je poverjena čebelarским organizacijam, ki imajo edine zadevno evidenco o čebelarjih in čebelnih panjih. Urejena preskrba s krmilnim sladkorjem kož pomoč čebelarstvu je hkrati najučinkovitejši pripomoček za vključevanje čebelarjev v čebelarско organizacijo in s tem tudi za uspešno borbo proti čebelnim boleznim, kar je vsekakor javni interes.

5. ČEBELARSKA ZAKONODAJA

V čebelarstvu so številne specifičnosti, ki jih ni mogoče zajeti v splošnih predpisih, npr.: postavljanje stalnih čebelnjakov v naseljenih krajih zaradi varnosti pred piki; dalje, razporejanje čebel na pasiščih zaradi racionalnega izkoriščanja paše; varstvo čebeljih plemenitih postaj, zaščita naše čebelje pasme — kranjske sivke itd. Zveza je pripravljena, da izdela osnutek zakona in teze k zakonu.

Vsi navedeni problemi so rešljivi seveda le ob dobri volji vseh pristojnih in zainteresiranih, to je, pristojnih državnih in družbenih organov ter naše čebelarске organizacije.

Podpredsednik J. Belec bere resolucijo. Skrajno levo je domačin, poslanec republiške skupščine Nande Vode, skrajno desno pa pokrovitelj tabora, predsednik občinske skupščine Kamnik Vinko Gobec

Foto: F. Modic

Oblaki so se razpotegnili in izza njih so začeli prodirati sončni žarki, kar je še povečalo splošno razpoloženje. Zaključni dopoldanski večanosti jes ledil veselčni del tabora na ustrezno prirejenem prostoru. Vedro nedeljsko popoldne je privabilo še nove goste iz bližnje in daljne okolice, ki so se ob zvokih ansambla »Veseli trgovci« iz Zaloga pri Cekljah in domačega pevskega zbora zabavali še pozno v noč.

Številne čebelarске skupine iz oddaljenjših krajev pa so izkoristile priložnost in obiskale plemenitno postajo v Kamniški Bistrici, kjer je bil vodja postaje tovariš Stare polno zaposlen s tolmačenjem.

Z zadovoljstvom lahko ugotovimo, da je tabor uspel in je bil hvaležen uvod za jubilejno proslavo, ki bo posvečena Antonu Janši v letu 1973.

Martin Mencej

VGRADITEV TEMELJNEGA KAMNA ZA ČEBELARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER NA BRDU PRI LUKOVICI

Valentin Benedičič

Dne 21. julija 1972 je bil položen temeljni kamen za Čebelarški izobraževalni center (ČIC) na Brdu pri Lukovici. Vgradil ga je predsednik Občinske skupščine Domžale Albin Klemenc.

Pobudo za slovesno vgraditev temeljnega kamna sta dali Krajevna skupnost Lukovica in občinska skupščina Domžale. Vodstvo Zveze si je namreč v tem času še vedno prizadevalo za napeljavo vodovoda na gradbišče iz nekaj 10 m oddaljenega vodnega zbiralnika ter se zaradi tega ni moglo posvetiti organiziranju te slovesnosti. Tako se je zgodilo, da je mogla Zveza začeti sodelovati pri pripravah za slovesno položitev temeljnega kamna šele dva dni pred slovesnostjo in je zato lahko o tem obvestila zaradi časovne stiske le nekaj bližnjih, v kratkem času dosegljivih čebelarjev. Slovesna vgraditev temeljnega kamna je bila vključena v prireditve ob skupnem občinskem prazniku občin Domžale in Kamnik dne 21. julija 1972.

Po programu je predsednik občinske skupščine Domžale najprej odprl ob 10. uri asfaltirano cesto skozi Lukovico. Ob 1. uri pa je sledila vgraditev temeljnega kamna za ČIC na Brdu pri Lukovici. Slovesnosti so se udeležili: predsednika občinskih skupščin Domžale in Kamnik Albin Klemenc in Vinko Gobec, predsednik krajevne skupnosti Lukovica Anton Mav, predsednik Turističnega društva Brdo-Lukovica Franc Košenina, nekaj na hitro obveščenih čebelarjev in večje število tamkajšnjih občanov.

Navzoče je pozdravil predsednik Zveze Valentin Benedičič. Uvodoma je poudaril, da pomeni polaganje temeljnega kamna za ČIC pravo prelomnico za naše čebelarstvo. Šele potem namreč, ko bo Center zgrajen in se bo vodstvo Centra usposobilo sprejemati dosežke pospeševalne mreže Mednarodne zveze čebelarških združenj — Apimondije ter jih na preprost in razumljiv način posredovati čebelarjem, bo moglo naše čebelarstvo hitreje in bolje napredovati. V nadaljevanju je pojasnil, da čebele niso važne samo zaradi svojih žlahtnih pridelkov medu, voska, cvetnega peloda itn., temveč da so še bolj pomembne kot opraševalke rastlin, zlasti odkar je znano, da so tudi rastline spolna bitja, ter da prenašajo žuželke in veter cvetni pelod, to je moški del cvetov z ene rastline na drugo ter tako oplajajo ženski del cvetov.

Pri tem je opozoril zlasti na naslednje posebne lastnosti čebel, ki omogočajo uspešno, množično oploditev: prezimovanje čebel v družinah, stanovitnost čebel v obiskovanju cvetov iste vrste rastlin, vzpostavljanje biološkega ravnovesja med žužkovnim rastlinstvom in žuželkami — opraševalkami s prevažanjem čebel, usmerjanjem čebel na opraševanje določenih zaželenih rastlin in čebeljo govorico pri odkrivanju čebelje paše.

Pojasnil je tudi, kako velike možnosti za izobraževanje se nam odpirajo s tem, da bo ČIC pri izobraževanju lahko koristil široko pospeševalno mrežo Mednarodne zveze čebelarških združenj — Apimondije. Ob koncu govora se je posebej zahvalil predsedniku in za te stvari pristojnim organom občinske skupščine Domžale, avtorju gradbenega projekta dipl. ing. arh. Niku Seliškarku in krajevnim predstavnikom javnega življenja, ki so pomagali premagovati številne zapreke in so tako pripomogli k temu, da lahko polagamo temeljni kamen za ČIC. obrtni nabavno prodajni zadrugi »Zora« iz Domžal in njenemu izvajalcu gradbenih del, zidarskemu mojstru Andreju Zamljenu pa je zaželel uspešno gradnjo.

Za predsednikom Zveze je prebral tajnik Boris Modrijan na pergamentni papir z roko napisano spominsko listino, ki je bila nato vzidana v temeljni kamen.

Po prebranju listine je predsednik Zveze naprosil predsednika občinske skupščine Domžale, da tudi on spregovori o tej slovesnosti in nato vgradi temeljni kamen. Predsednik občinske skupščine Domžale je v kratkem nagovoru poudaril pomen te čebelarске izobraževalne ustanove ne samo za bližnjo okolico ter za območje občin Domžale in Kamnik, temveč za vso Slovenijo. Pohvalil je zlasti izredno vztrajnost vodstva Zveze, katerega vztrajnosti gre za hvala, da lahko danes polagamo temeljni kamen. Ob zaključku govora je obljubil, da se bo tudi v prihodnje zavzemal za gradnjo, da bi uspeli izročiti konec prihodnjega leta zgradbo svojemu namenu.

Nato je predsednik občinske skupščine Domžale Albin Klemenc vgradil temeljni kamen s spominsko listino. Nekaj lopat ozlroma ometač betona pa so dodali še predsednik in tajnik Zveze ter najstarejši član izvršnega odbora Zveze še vedno agilni Tone Verbič. Vmes je igrala domžalska godba na pihala.

Listina se glasi:

**LISTINA OB SVEČANI VGRADITVI TEMELJNEGA KAMNA
ZA ČEBELARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER NA BRDU NAD LUKOVICO**

Čebelarški izobraževalni center na Brdu nad Lukovico, ki mu polagamo temeljni kamen, je prva čebelarška izobraževalna ustanova v Socialistični republiki Sloveniji. Izobraževalni center bo s prirejanjem občasnih teoretičnih in praktičnih tečajev večal čebelarško znanje slovenskih čebelarjev. Ustanovitev Čebelarskega izobraževalnega centra je bila sklenjena na rednem občnem zboru Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani dne 20. aprila 1967.

Predračunska vrednost Čebelarskega izobraževalnega centra je 2.000.000 novih dinarjev. 33 odstotkov od te vsote bodo zbrali slovenski čebelarji, 67 odstotkov pa upajo dobiti od prispevkov pristojnih državnih in družbenih organov in skladov za pospeševanje kmetijstva Socialistične republike Slovenije.

Pokrovitelj gradnje je predsednik Skupščine občine Domžale Albin Klemenc, izvajalec pa Obrtna nabavno-prodajna zadruga »Zora« v Domžalah po Andreju Zamljenu.

Želja navzočih in vseh slovenskih čebelarjev ob vzdavi tega dokumenta je, da bi Čebelarški izobraževalni center širil čebelarstvo znanje med slovenskimi čebelarji.

Na Brdu nad Lukovico, dne 21. julija 1972.

Predsednik
Zveze čebelarških društev
za Slovenijo v Ljubljani
Valentin Benedičič l. r.

Predsednik
Skupščine občine Domžale
Albin Klemenc l. r.

Predsednik občin.
skupščine Domžale
vgrajuje temeljni
kamen s spominsko
listino

Po opravljeni slovesnosti je povabil predsednik krajevne skupnosti vse navzoče na zakusko pri Rokovnjaški kleti.

Vsem čebelarским društvom in družinam ter čebelarjem!

Po mnogih težavah in zaprekah smo torej končno le začeli graditi Čebelarški izobraževalni center (ČIC). S tem smo se lotili najtežje in za napredek našega čebelarstva najpomembnejše naloge našega večletnega delovnega programa. Zato moramo organizirani čebelarji posvetiti tej delovni akciji vso skrb in prizadevnost zlasti pri zbiranju denarnih in drugih prispevkov. Le tako bo ČIC resnično naša društvena izobraževalna ustanova. Vsa razpoložljiva sredstva smo že vložili v gradnjo v globokem prepričanju, da bodo s skrbnim gospodarjenjem privarčevana in z velikim prizadevanjem zbrana sredstva tako najbolj varno in koristno naložena.

Pri zbiranju sredstev smo na terenu večkrat slišali pripombe: Začnite graditi, pa bomo prispevali! Zdaj pa je nastopil ta čas! Zato vabimo vse čebelarje, da takoj začnejo z zbiranjem in pošiljanjem prispevkov prek svojih čebelarških družin in društev.

Na teren so že razposlane priznanice za žeblje po 1 din in za opeke po 10 din. Ponudite jih v nakup tudi nečebelarjem, zlasti sadjarjem, vrtnarjem, kmetijskim kombinatom, kmetom in prijateljem čebelarstva, katerim koristijo čebele z opravevanjem sadnega drevja in grmičevja ter drugih žužko-cvetnih gospodarskih rastlin. Nekaj društev je te priznanice že vnovčilo. Upravni odbor Zveze je sprejel tudi sklep, naj prispevajo čebelarji za vsak panj čebel 1 kg medu in sicer v denarju po 6 din za en kilogram. Glede na to, da se je medtem cena medu dvignila, so začeli prispevati čebelarji sami od sebe po 10 din za vsak panj oziroma 1 kg medu. Čebelarška društva in družine so sprejele tudi posebne nabiralne pole — pooblastila za nabiranje prispevkov v denarju ali blagu in za oglase v Slovenskem čebelarju. Tem polam so bile priložene posebne utemeljene prošnje za prispevke.

Čebelarška društva in družine ter čebelarji!

Da bo akcija uspešna moramo pohiteti tako, kot pravi star preizkušeni rimski pregovor, ki je tudi pri nas dobro znan: »Bis dat qui cito dat« — »Dvakrat da, kdor hitro da«, pa bomo uspeli!

Na gradbišču pred vgraditvijo temeljnega kamna

OBVESTILO

Prizadevanja Zveze čebelarških organizacij Jugoslavije v Beogradu in naše Zveze, da bi bil dodeljen čebelarским organizacijam sladkor po znižani ceni, žal, niso uspela.

Zato priporočamo čebelarjem, da si po možnosti čimprej nabavijo sladkor za zimsko krmljenje čebel po grosistični ceni pri trgovskih podjetjih. Čebelarška društva in družine naj čebelarjem izdajo potrdila za nabavo sladkorja, v kolikor ne bodo nabavila sladkor skupno za vse svoje člane.

Tajništvo

ČEBELARJEVA OPRAVILA V SEPTEMBRU

BREZAR

Zaradi majhnega nesporazuma so bila v prejšnji, dvojni številki objavljena »Čebelarjeva opravila« napisana le za mesec julij. Na ta način so napotki za avgust izostali. Delno jih bom skušal nadoknaditi v tej številki, zlasti pri tistih opravilih, katera v skrajnem primeru lahko opravimo še tudi v mesecu septembru. Med nje spadajo predvsem tale:

1. Dokončna določitev in ureditev prostora za prezimljenje. Mislim na velikost panja, oziroma število satov, na katerih si bo čebelna družina uredila svoje gnezdo. Pri AŽ panju je to lahko: a) zoženo plodišče — zožimo ga s pregradno desko — na pet, šest ali sedem satov, b) vse plodišče, ali c) plodišče in medišče. Po načinu a) pripravimo prostor družinam, ki imajo sicer vse pogoje za dobro prezimljenje in nadaljnji razvoj, vendar se niso v tej sezoni utegnile dokopati do večje živalnosti. V zoženem prostoru nam bodo lepo prezimile in spomladi kmalu dohitele druge v svojem razvoju. V celi nakladi pripravimo prostor srednjim in močnejšim družinam, v plodišču in medišču pa lahko zazimimo le izredno močne in živalne družine.

Velikost prostora naj bo torej prilagojena moči oziroma živalnosti čebelne družine, ki jo nameravamo v njem zazimiti!

2. Menjava in razmestitev satja. Kolikor nismo priredili ustreznega satja v prostor za prezimljenje že pred poslednjim izdatnim zaleganjem, t. j. pred zadnjo (ajdovo, na jesenskem resju ipd.) izdatnejšo pašo, je zadnji čas, da odstranimo iz prostora za prezimljenje stare, nedograjene, popolnoma nove in trotovske sate. Pri tem pa že moramo upoštevati obliko gnezda, kakor so si ga oblikovale same čebele. V sredino ne

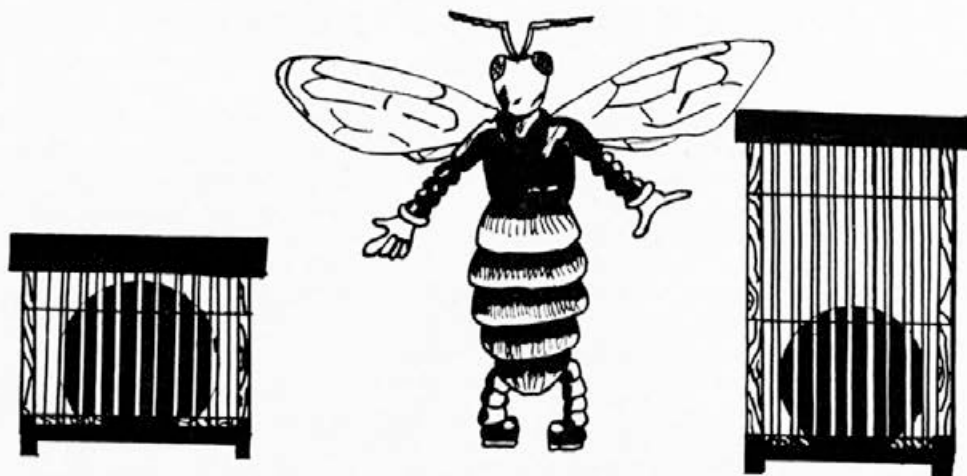
smemo več vstaviti popolnoma zanešene sata s pokritim medom ali obnožino, ker bi tam grobo kvaril biološko zakonitost razmestitve zimskih zalog. Gnezdo bi se na ta način razdvojilo.

Menjavanje in razmeščanje satov ne smemo opraviti takoj po paši in ob lepem vremenu, ker lahko povzročimo ropanje.

3. Priprava družin. Takoj po zadnji izdatnejši paši začno v tem mesecu matice občutno zmanjševati obseg zaleganja in proti koncu že — zlasti starejše — skoro popolnoma prenehajo. Nekateri čebelarji poskušajo zaleganje podaljšati v popašni čas z rednim dražilnim krmljenjem, s katerim začno že med pašo. Vsekakor bo vsaka čebelica, ki se bo porodila s pomočjo takega čebelarjevega ukrepa, spomladi izredno dobrodošla in dragocena za uspešen pomladni razvoj. Vendar s takim početjem ne kaže pretiravati, kajti nega zalege v poznojesenskem času čebele močno izčrpava. Primorane so načeti zaloge družine, katere so že pripravile za pomlad.

Stari čebelarji so vedeli povedati, da ajda najbolj medi tri dni pred Jernejem in tri dni po Jerneju (24. avgusta). Po tem pravilu lahko pričakujemo konec ajdove paše že prav v začetku septembra. To seveda ne velja za vse kraje enako: ponekod se konča prej, drugod pozneje. Je pa izredno važno, da ugotovi konec paše vsak čebelar za svoj kraj, kajti tedaj nastopi velika nevarnost ropanja. Čebele so vse razgrete od nabiranja dišečega ajdovca in ko ga zmanjka po polju, ga iščejo tam, od koder jim ščegeta občutljive organe za vonj, t. j. v sosednjih panjih.

Močne in zdrave družine se bodo vsiljivk zlahka ubranile, če jim bomo takoj po paši zožili žrelo in jih pustili vsaj teden dni v popolnem miru. Zlasti

Za uspešno prezimljenje rabijo čebele pravšen prostor.

ne smemo v tem času družin združevati, pojačevati ali v kakšne druge namene prenašati satje iz enega panja v drugega. Tudi točenje raje preložimo na poznejši čas. Če pa že točimo, moramo biti nadvse previdni pri rokovanju s satjem, tako medenim kakor iztočenim, da ne bi prišle blizu čebele.

Proti ropanju ukrepamo na različne načine. Omenil bi le enega, ki se mi zdi najučinkovitejši: panje večkrat zapored spredaj zapremo in zadaj odpremo. Če pa je naval roparic le prehud, zapremo napadene panje zjutraj in jih pustimo zaprte ves dan ob odprtih zadnjih vratih.

Ko pa se kak teden po končani paši — ob hladnem vremenu prej, ob toplen pozneje — čebele umirijo, lahko še postorimo to in ono: iztočimo stranske sate, združimo slabiče itd., vendar moramo s takimi opravili pohiteti, kajti v drugi polovici septembra moramo že začeti s krmljenjem za zimsko zalogo.

Za zalogo krmimo sprva manjše porcije bolj redke raztopine, pozneje pa večje porcije gostejše (1 : 0,6) raztopine. Kak teden po končanem krmljenju je

priporočljivo panje oziroma vsebino panjev stehitati in kateri ima bolj pičlo zalogo, mu še dodamo.

Podobno kot v AŽ panju priredimo prostor za prezimljenje čebelni družini tudi v LR panju: za manj živalne v eni nakladi, za srednje v nakladi in pol ter za zelo močne v dveh nakladah ali celo dveh in pol nakladah. Kolikor imamo družine v dveh, treh ali več nakladah in po vseh nakladah kolikor toliko raztreseno zalogo, ravnamo takole: izberemo naklado, v kateri mislimo prezimiti. Vanjo zložimo vse sate z zalogo, tako da pridejo največje ploskve zalege v sredino, od tod pa vse manjše proti krajema. Zelo medene sate z malo zalege med medom lahko podstavimo v posebni nakladi in počakamo, da se zalega povali, ter jih šele na to iztočimo. Prav tako imejmo podstavljeno polnaklado ali naklado, v katero naj bi si čebele pripravile zimsko zalogo vse do krmljenja za zalogo. Šele ko začnemo krmiti, poveznemo polnaklado oziroma naklado nad zalogo, kjer bo ostala čez zimo. Pri tem je treba paziti, da se bo res lepo prilegla z obodom na obod in da ne bo reže med obema.

Satje v nakladnem panju razmestimo po istih načelih kot pri žnidaršiču, s tem da damo v polnaklado ali naklado za zimsko zalogo slabše sat, v neaklado za gnezdom pa boljše. Če krmimo s satnim pitalnikom, lahko pustimo pitalnik v panju kar preko zime, kjer ga spomladi lahko uporabimo za pomladansko krmljenje.

Družino za prezimljenje v nakladnem panju prav tako pripravimo po istih načelih kot pri drugih panjih, le manj živalnih družin, rezervnih družin in sploh slabičev v nakladnem panju ne bomo uspešno prezimili. Uzimimo le močne in zelo močne družine. Če jih nimamo, jih združujemo!

ZADNJE PAŠE IN NJIH POMEN

Prof. EDI SENEGAČNIK

Star slovenski pregovor »O kresi se dan obesi« velja tudi za čebelarje. Takrat so njihove čebelarje družine na višku svojih moči. Če v juliju ni gozdne ali kostonjeve paše, potem morajo že tedaj pomisliti, kako bo treba streči čebelarje v brezpašni julijski dobi, ko usahnejo pri nas skoro vsi pašni viri. Čebelarji, ki imajo v bližini kostonjeve gozdove, so brez skrbi glede julijske paše. Čebele nanesejo v panje obilico izredno hranilnega in zdravilnega cvetnega prahu ter tudi nekaj medu. Ob tej bogati beljakovinski hrani se prebijejo čebele do zadnje jesenske paše, ki jo potem lahko dobro izkoristijo, saj so panji po končani paši izredno živalni. Matica tako tudi julija ne preneha zalegati in je zato v panjih obilica mladih živali. Sicer pa mora vsak čebelar poskrbeti za to, da matice v morebitni brezpašni julijski dobi ne prenehajo zalegati in da bo tako v panju dovolj čebel za zadnjo pašo. Če doma ni dovolj paše, mora čebele prepeljati ali pa jih krmiti na zalogo.

Še pred desetletji so naši čebelarji komaj čakali na zadnjo pašo. To je bila naša tradicionalna ajdova paša, ki je bila svoje dni zelo zanesljiva. Na njej so se panji lepo razvili, matice so zalegle skoro vse razpoložljive celice, čebele pa so nanosile v panje sladkega ajdovca, da ga je bilo dovolj za zimnico in potem še za čebelarjev lonce. Povsod si lahko kupil lepo dišeči ajdovec, ki so ga zlasti cenile naše gospodinje in lektarji. Na ajdovem medu so čebele odlično prezimovale. Spomladi so bili panji zdravi in močni. Prav ajdovi paši se moramo zahvaliti, da je naše čebelarstvo v preteklosti tako uspevalo, da je zaradi izredno marljive kranjske čebele-kranjice zaslovelo po vsem svetu.

Toda zadnjih 30 let je ajda iz še nepojasnjenih vzrokov skoro popolnoma prenehala mediti. Ne vemo še ali zaradi izroje-

nega semena ali pa morda zaradi različnih agrotehničnih ukrepov, zlasti umetnih gnojil. Mnogi čebelarji so se ajdovi paši docela odpovedali, saj so bili njihovi panji po končani paši lažji kot prej. Prav zato danes na trgu tudi ni več ajdovca, po katerem naše gospodinje zlasti pred prazniki zamenjajo sprušujejo. Seveda je to močno prizadelo naše čebelarje, ki so si morali poiskati pasišča drugod. Mnogi pa ostanejo raje doma in zato krmijo čebelarje družine na zalogo in zalogo, da matice ne prenehajo zalegati. Tako se čebelarje družine ob dodani hrani tudi razvijajo in pripravijo za zimski počitek.

Ajdova paša pa le ni tako brezpomembna, kot morda nekateri čebelarji menijo. Res je, da čebele na njej ne nabere dovolj medu za zimnico, vendar pa imajo kljub temu na njej odlično obnožinsko pašo. Zato velja to pašo izkoristiti, saj traja cele tri tedne. Matice nam bodo lepo zalegle in v panjih bo ob koncu paše dovolj mladih čebel. Te bodo šle v zimo, dobro bodo prezimile in potem spomladi odločilno vplivale na moč čebelarje družine. Manjkajočo količino zimnice bo potem čebelar lahko še dodal, obnožinske paše pa nikakor ne more nadomestiti. Zato priporočamo čebelarjem, da izkoristijo to zadnjo pašo, če se le da. Če pričakujemo, da ajda ne bo medila, dodajmo panjem krmilne pogače, ki ne povzročajo ropanja. To storimo lahko že pred prevozom na pašo. Pazimo, da panjev ne bomo kopičili na enem mestu. Zlasti za ajdovo pašo, ki ni izdatna, je to važno. Pojdimo raje malo dlje od domačih čebelarjev! Tako ne bomo povzročali zaradi morebitnega ropanja hude krvi in nejevolje.

Zanimivo je, da je ajda lani in predlanskim in morda še kako leto prej na Dolenjskem in Štajerskem spet zamedila. Čebele niso nabrale le zimnice, ampak nekaj tudi za čebelarjev lonce in seveda tudi za trg.

Naši potrošniki so lani lahko kupovali tudi ajdovec.

Ponekod sodi med zadnje paše tudi bera na otavi. Tu dobe čebele dovolj obnožine in lepo paberkujejo tja do jeseni in nabere včasih tudi nekaj kilogramov za zimnico, ki jo je treba seveda dopolniti.

Čebelar pa mora vsekakor poskrbeti, da ob slabi paši družinam pomaga s krmljenjem na zalego in doda po potrebi vsaj enkrat ali dvakrat na teden po pollitra sladkorne ali še bolje modene raztopine. Matica bo potem lepo zalegala in ob zazimljenju bo v panju dovolj mladih čebel.

Podjetnejši slovenski čebelarji, ki so obupati nad našo ajdo, pa prepeljejo svoje čebele na jesensko pašo v Liko. Tu so prostrana vresišča in šetrajeva pasišča, na katerih se čebelne družine izredno lepo razvijajo, naberejo zimnice, ob količkaj ugodnem vremenu pa napolnijo tudi medišča. Tako

poplačajo čebelarjev trud, neštete težave, v prvi vrsti pa visoke prevozne stroške. Zanimivo je, da se naši čebelarji ne boje visokih stroškov in da vselej skoro množično izkoristijo jesensko pašo v Liki, zavedajoč se, kako pomembna je ta za razvoj čebelnih družin v prihodnji pomladi.

Čebelar mora vsekakor poskrbeti za to, da bodo čebele izkoristile kakršnokoli jesensko pašo. Če ta ni zadostna, bo moral potem dokrmiti za zimnico. Važno je pri tem, da bo matica zalegla čim več satov. Mlade jesenske čebele, ki imajo na voljo dovolj beljakovinske hrane, ki jo dobe v obnožini, gredo potem v zimo zdrave, močne in odporne proti vsem zimskim nevšečnostim. Obilica mladih čebel pred zazimljenjem je najboljši porok za to, da bodo spomladi čebelne družine zdrave in močne. Seveda pa morajo imeti panji tudi dovoljno količino primerne zimske hrane in mlade matice.

ROPANJE PRI ČEBELAH

FRANCE GUNA

Kakor ljudi tako tudi druga živa bitja zavede včasih boj za obstanek na kriva pota. Med čebelami je tak nezajelen pojav ropanje, ki je v čebelarjenju huda nadloga ter povzroča čebelarjem resne preglavice. Saj zavzame ropanje v nekaterih primerih tolikšen obseg, da pušča za sabo naravnost katastrofalne posledice. V nekaterih čebelnih družinah je žival občutno zdecimirana, nekateri panji pa so tudi kar povsem uničeni.

Podobno kot med ljudmi je tudi tu težnja po tuji lastnini tisti odločilni nagib, ki zapelje to marljivo in redoljubno živalco v ropanje. Na srečo so v dobro urejenih in skrbno vodenih čebelarstvih to le redki primeri.

Normalno pride do ropanja, če se čebelja paša na hitro popolnoma pretrga. Najpogosteje se to zgodi jeseni, ko odcvete ajda. Čebele, ki na polju nimajo nobene bere več, v svojem delovnem zagonu iščejo na vseh koncih in krajih. Zato množično obletavajo v mestih tržnice s sadjem in grozdem, na

kmetih pa sadne stiskalnice, kjer pa po večini žalostno končajo. Posebno močno pa jih privablja vonj, ki puhti iz bližnjih panjev in ulnjakov. To je zanje najslajša vaba. Medtem ko v času dobre paše čebele izletavajo v naravo skoro premočrtno, bliskovito in skoraj neopazno, se zdaj potikajo okoli ulnjaka in silijo vanj z vseh strani in pri vsaki špranji. Za vsako ceno skušajo priti do medu. Zdaj poskušajo pri enem, zdaj pri drugem panju. Stražarke pri žrelih jih sicer odganjajo, kolikor le morejo, toda vse čebelne družine niso v obrambi enako borbene, medtem ko so napadalke vedno izredno nasilne, trdovratne in vztrajne. Na vhod pritiskajo s tolikšno silo in gnečo, da so domače čebele, ki se vračajo s svojih poletov, potisnjene kar v stran in skoraj ne morejo v panj.

Če roparice naletijo na šibkejšo družino, ki se premalo srdito brani, je kar kmalu po njej. Če le eni uspe, da se prikrade v panj, je takoj ogenj v strehi. Roparica se nasrka medu in ga odnese

v svoj panj. To pa je že signal vsem drugim. Na ogroženi panj navalijo zdaj s še večjo vneto. Obramba, ki ni več kos tolikšnemu navalu, popusti, v panju pa nastane huda zmeda. Uspešna obramba je namreč možna le ob žrelu, »poulični« boj med satjem pa kmalu postane brezupen. Res, da se klanje še nekaj časa nadaljuje, toda roparice med tem že plenijo in odnašajo. Tako je lahko panj, ki je bil z medom dobro založen, v nekaj urah popolnoma suh, na njegovem dnu pa leži na kupe mrtvic.

Ko roparice izpraznijo en panj, si skušajo poiskati novo žrtev. To so najprej kake osirotele ali brezmatične družine, prašilčki, rezervne družine, slabiči, panji na kraju vrste ipd. Včasih je napadena in izropana tudi kakšna močna družina, ker je bila iznenadena, ali pa se je premalo močno branila. Primeri se tudi, da se ropanje razširi s posameznega panja na ves uljnjak. Nastane klanje, da se nakopiči vzdolž vsega uljnjakovega pročelja dolga gomila umirajočih pohabljenk in mrtvic.

V obrambi svojega doma se čebela bori izredno neustrašeno, vztrajno in požrtvovalno. Nase ta drobna živalca sploh nikoli ne pomisli: ne na svoje

zdravje, ne na svoje življenje. Bori se prav fanatično, zagrizeno. Izraz »zagrizeno« je treba vzeti čisto dobesedno. Čebele se namreč bore med sabo predvsem s čeljustmi. S temi se branilka zagriže v napadalko tako, da se sploh več ne razkleneta. Druga v drugo zajedeni se dajeta na panjevi bradi, dokler se v tem smrtnem objemu ne skotalita na tla, kjer se za vedno zaključijo njun boj in njuni življenji.

Napačno pa bi bilo misliti, da so »roparice« čebele kakšne posebne vrste. Nikakor. Saj se najčešče zgodi, da se med sabo ropajo čebele, ki so last istega čebelarja, torej čebelne družine, nastanjene v istem uljnjaku. Celó v najožjem krvnem sorodstvu so lahko med sabo, pa se prav tako spopadejo. Tako npr. roj, ki v svojem panju predstavlja samostojno čebelno družino, v jeseni napade izrojenca, t. j. družino, iz katere je bil spomladi izletel. To je za čebele že tako »oddaljeno sorodstvo«, da na njem ne gradijo nobenih prijateljskih vezi ali odnosov. A kaj hočemo — saj se še bratje in sestre pošteno udarijo na zapuščinski razpravi na sodišču kar vpričo sodnika, a so vendar ljudje!

Nekaj razlike med roparicami in drugimi čebelami je v barvi. Roparice

Vzoren čebelnjak, ličen dom in planine v ozadju nudijo zadovoljstvo in srečo Janezu Rakovcu v Bašlju pod Storžičem

so namreč nekoliko bolj črne, ker se jim v gneči in trenju odrgnejo sive dlalice. Vendar to ni zanesljiv znak, ker se tudi branilke prav tako ogulijo. Črna barva je lahko tudi znak ostarelosti, včasih pa celo neke posebne čebelje bolezni, ki se imenuje septikemija. Za čebelo roparico je najbolj značilno njeno ponašanje: obletavanje uljnjaka, vohljanje ob pročelju uljnjaka, pri čemer se med letom pomika od panja do panja, ob napadu na določen panj pa kaže izredno hiter tempo ter neugnano vsiljivost. Medtem ko so branilke silno bojovite, je roparica bolj vsiljiva kot pa borbenca. Če le more, se v tuj panj najraje prikrade ali vtihotapi. Gre ji mnogo bolj za plen kot pa za spopad. Spet podobnost s človekom: tat ali ropar se odloči za umor le, če drugače ne more do plena; tudi imperialisti so že od nekdaj najraje osvajali brez boja.

Ropanje med čebelami je bilo tudi našim pradedom že dobro znano, vendar pa so bila njihova izkustva obarvana z nekdanjo lahkovernostjo. Bili so prepričani, da čebelar lahko pošlje svoje čebele na ropanje v sosedov čebelnjak. V ta namen jih nakrmi z medom, ki mu je primešal določeno količino žganja. S tem jih tako podžge, da so takoj drugi dan navalile na uljnjak, ki naj bi ga izropale. To je bilo seveda v tistih zlatih starih časih, ko so naši vrači še znali »zagovarjati« kače, škorpionov pik, uroke in bolezni vseh vrst.

Danes se v to ne bi spuščal noben čebelar več, tudi če bi obvladal kakšne take čarovnije. Saj vemo, da ropanje prinaša ogromno škodo ne le napadenemu, temveč tudi napadalcu. Slednjemu lahko včasih še več, saj tudi brezuspešen napad zahteva veliko žrtev. Ker roparice napadajo predvsem šibkejša panje, lahko nalete tudi na kake obolele čebele in tako zanesejo v lasten panj celo kakšno kužno bolezen.

Umni in vestni čebelarji se bodo torej v skupnem interesu složno borili proti slehernemu ropanju. Brž ko eden

opazi ropanje, že obvesti drugega, da takoj ukrenejo vse potrebno, da se ropanje že v kali zatire. Proti ropanju si čebelarji pomagajo na različne načine. Prvo, kar mora vedeti vsak čebelar, pa je: ropanje je mnogo lažje preprečiti kot pa ustaviti.

Nepreviden čebelar namreč kaj lahko v svoji nepremišljenosti sam sproži ropanje. Da se temu izogneš, upoštevaj zlasti tole:

1. Nikoli ne odpiraj panjev po nepotrebnem!

2. Nikakor jih ne odpiraj v času, ko ni paše!

3. Če je nujno, da kakšen panj pregledaš, opravi to v dopoldanskih, ne pa v popoldanskih urah!

4. Ne razdiraj čebelnega gnezda in ne razstavljalj satje po kozici roparicam v skušnjavo! S takim ravnanjem odpiral roparicam vrata na stežaj.

5. Nujne preglede opravi kolikor mogoče hitro ter pazi, da ne pride med tem niti ena tuja čebela od zadaj v panj!

6. Preden paša popolnoma preneha, pripravi žrela vsaj na polovico!

7. Ko je paše konec, naj bo v žrelih prostora le še za dve ali tri čebele! Vendar pazi, da se čebelam žrelo ne zamaši!

8. V jeseni ne krmi čebel z medom, temveč le s sladkorno raztopino, a to le proti večeru, ko roparice več ne stikajo!

9. Če točiš, toči v zaprtem prostoru!

10. Izpraznjenih medenih satov ne nastavljalj čebelam na prostem! Če želiš, da ti jih čebele lepo osuše, jih vrni v medišča!

Če so ti roparice že vdrle v kak panj, kar spoznaš tudi po silnem vrvenju in hrumenju za mrežo okenca, tedaj žrelo popolnoma zapri za en dan! Pri tem pazi, da dobe čebele dosti zraka od zadaj, ker ob vsakem ropanju vročina v panju zelo naraste. Žrelo odpri šele tik pred nočjo, da se roparice

iz panja vrnejo domov in da se panj ohladi! Še bolj učinkovito pa je, da najprej zapreš panj, ki ropa. Tega spoznaš po izredno močnem izletavanju in donanju. Z gotovostjo pa ga ugotoviš, če z belim pepelom posuješ čebele, ki derejo iz utesnjene žrela napadenega panja. Mnogokrat so to čebele iz tvoje lastnega uljnaka, zato nikar kar

takoj ne osumi sosedovih čebel, temveč išči krivdo najprej pri sebi!

O ropanju še posebno velja pregovor:

»Često majhna iskra zaneti velik požar.«

Glej torej, da ne boš ti sam tisti, ki je po svoji lastni nepremišljenosti podtaknil to iskro!

SAT DIKTIRA NAČIN ČEBELARJENJA

IVAN RAK, GOTOVLJE

Iz razprave pod gornjim naslovom v aprilski številki lista je razvidno, da pri čebelarjenju v nakladnem panju sat takorekoč diktira način čebelarjenja. O vlogi velikosti (predvsem višine), so bila mnenja čebelarjev od začetka čebelarjenja s premičnim satjem dokaj enotna. Visok sat nam daje jamstvo, da bo razvoj družine nagel, nižji pa ovira razvoj. Visok naj bi bil včasih celo »preugoden« za razvoj družin, ker v panjih s takimi sati nastajajo družine s preveč živalmi (mesni panji), kar seveda lahko po svoje vpliva na pridelek medu.

Z vprašanjem, kakšen je pravzaprav razvoj družin v panjih s sati različnih višin (pa s približno enako površino satja v panju), sem se mnogo ukvarjal. Predvsem sem preizkušal v panjih z:

AŽ sati,	notranja višina 230,
LR sati,	notranja višina 210,
S sati,	notranja višina 130,
DB sati,	notranja višina 270,

Uveril sem se, da ni razvoj družine niti najmanj odvisen od skupne površine satja, od prostornine panja, temveč izključno od višine plodiščnega prostora. Najbolje so se razvijale družine v DB, sledi AŽ, slabši je bil razvoj v LR, a razvoj na nizkem okvirju (samo plodišče teh je bilo dvonadstropno), je pokazal tole:

Razvoj je bil skoro enak DB panju, če se je pojavila zalega v spodnji etaži ali v obeh, slabši (celo slabši kot v LR) pa, če je bila prva zalega v gornji etaži (nakladi). Iz tega se lahko zaključí, da je razvoj v panjih z nizkimi okvirji odvisen od moči družine mnogo bolj, kot v onih z visokimi.

Evropski čebelarji smo tistikrat živeli pod vtisom besed strokovnjaka svetovnega slovesa, Angleža Kehrla: »Čebelarjenje v nizkih plodiščih ozir. na nizkem satu je manj uspešno, ker v teh prehod iz posa-

meznih delov plodišča ovira matico v zaleganju, kar seveda vpliva na moč in s tem na produktivnost družin.«

Razvoj znanosti, tehnike itn. je izredno nagel — pa mnoge, na videz neovrgljive trditve često izgube trdna tla in to na vseh področjih razvoja družin na nizkem satu.

Še pred pričetkom druge svetovne vojne se je namreč pojavil v Ameriki čebelar, ki je s poskusi nesporno dokazal, da višina posameznih satov ne vpliva na razvoj družine, da vmesni prostor med iz več delov sestavljenih nizkih plodišč ni za matico večja ovira, skratka: merodajna in važna je le skupna višina plodišča. Še več, čebelar dr. Leon Farrar, sedaj že umrli poznejši šef čebelarske službe pri ministrstvu

površina satja skupaj ca 81 dm ²
površina satja skupaj ca 88 dm ²
površina satja skupaj ca 91 dm ²
površina satja skupaj ca 95 dm ²

za kmetijstvo ZDA je svetu dokazal, da se družine na nizkem satu celo bolje razvijajo, kot na visokem, če podzame čebelar določene ukrepe in te posamezne etaže (naklade) po določenih načelih zamenjuje. Dotedanji načini čebelarjenja v Langstrothovem panju širom Amerike so se prilagajali tem novim ugotovitvam. Toda dr. Farrar ni ostal pri uspehu, temveč je delal dalje. Naj navedem, kaj pravi o nadaljnjem razvoju te ugotovitve prof. W. A. Stephen, strokovnjak za pospeševanje čebelarstva The Ohio State University, Columbus, ZDA. Besede dobe še posebno veljavo, če omenimo, da je navedeni izrazil propagator Langstrothovega panja, kar smo lahko ugotovili tudi na sestankih, ki jih je imel leta 1969 na Mirošanu in v Ljubljani (četudi ni dejal ničesar, kar bi nas »kolebajoče« savinjske čebelarje vrnilo v tabor pristašev LR panja,

kot neresnično piše revija »Moj mali svet« (1969/11 — 513). On pravi:

»Ko se je pokazala potreba za povečanje prostora panja (za razvoj družin, skladiščenje medu posebno pri dvomatčnih družinah itd.) je postal Langstrothov panj previsok (in naklada pretežka) za čebelarje navadne moči in višine. Nastala je potreba, da se od 8—10 preide na 12 okvirjev. To je na enostaven način rešil dr. Farrar, ki je od obstoječega DB panja uporabil le polovične naklade, ki imajo sicer manjšo kapaciteto, so pa lažje, četudi širše, je pa delo z njimi lažje«.

Spričo vsega povedanega je postalo vprašanje, kak panj, kaka njegova ureditev ustreza čebelni družini, še manj pomembno. Da to ni najvažnejše, ker se družina zadovolji z domom, ki je navidez neustrezen, je prišlo še bolj do poudarka. Je pa postalo še bolj aktualno vprašanje:

Kakšen naj bo panj, kaka naj bo njegova ureditev, kaki sati, kak način čebelarjenja, da bi vse to zadovoljilo čimbolj potrebe in želje čebelarja?

Zame in za vse, ki smo iz raznih vzrokov bili že dolga leta pristaši nizkega okvirja, je postalo še bolj jasno, da smo na pravi poti.

Ko sem bil pred skoro desetimi leti »izločen« od pisanja v listu »Slov. čebelar« (takrat namreč, ko je zapustil uredniško mesto pok. Vlado Rojec — ki ga nisem niti poznal, pa vem, da je bil eden tistih, ki jim je bilo naše čebelarstvo pri srcu!), sem zapisal, da se bo pri nas nakladni panj širil tako gotovo, kot noč sledi dnevu in dan noči. Je bilo potrebno, da so nekateri zagnali tak hrup proti temu panju, proti meni? Saj so vendar lahko vedeli, da bo slovenski čebelar že znal izbrati zase primerno pot... In danes vidimo, da jo je našel!

Ko se danes pravtako zavzemam za ne kaj, kar se bo pri nas razširilo, saj sem prepričan v uvidevnost našega čebelarja, po-

novno sprašujem: Je potrebno, da ne izberemo takoj to, kar je primerno za naše prilike? Kaj nam pomaga, če bodo nekoč tudi ti postali propagatorji tega, za kar se danes zavzemam takorekoč sam (tako, kot so se v nekaj letih iz velikih gromovnikov proti nakladnemu panju, prelevili v propagatorje tega panja ter s prevodi iz tuje literature in izkušnjami (žal, precej kratkimi) uče naše čebelarje. Končno to ni nič slabega, toda čemu ovinkarstvo, čemu zaviranje, saj je vendar ravna pot najkrajša?

No pa k stvari! Po tej poti uvajanja nakladnega panja v našo domovino, bomo pripeljali naše čebelarstvo v mešanico najrazličnejših tipov. Kaj to pomeni, ne znamo presoditi, ker je bila naša dosedanja enotnost edinstvena. Pa naj ob tej priliki povem čebelarjem, ki me sprašujejo, pa tudi vsem drugim, ki so se odločili preiti na nakladni panj po temeljitim preudarku (upoštevajoč, da vsaka preusmeritev načina čebelarjenja terja velike žrtve!), predvsem pa tistim, ki nameravajo pričeti s čebelarjenjem:

Pričnite z Dadantblatovim panjem t.j. visokim okvirjem enotne svetovne mere naklade 456×456 mm. Čebelarjenje v njem je enostavno, zahteva manj udejstvovanja, manj odgovornega dela. Je kot nalašč za slovenskega čebelarja-amaterja, posebno za tistega, ki ima čebele izven kraja svojega bivališča. Z delom v tem panju se boste kmalu uvedli v podrobnosti dela v nakladnem panju nasploh. Iz dežela, kjer ta panj prevladuje (Anglija, Francija...) pa si lahko izpopolnjujemo znanje. Ko nam bo delo v tem panju prešlo v meso in kri, lahko preidemo na najsodobnejši, najintenzivnejši način čebelarjenja s polovičnimi okvirji tega tipa, na nizkonakladni panj, ki ga je uvedel dr. Leon Farrar.

Kdor pa ima pogoje, lahko vmesno fazo preskoči in prične takoj čebelariti na način, ki ga danes čebelarski svet pozna kot najsodobnejšega, z nizkonakladnim panjem.

PRIPOMBE UREDNIŠKEGA ODBORA

Vemo in smo prepričani, da je razvoj čebelne družine v veliki meri odvisen od višine sata oziroma od višine plodišnega prostora. Vendar je pa trditev, da »razvoj družine niti najmanj ni odvisen od skupne površine satja in od prostornine ali volumna panja, temveč IZKLJUČNO od višine plodišnega prostora«, premalo pretehtana. Iz vsakega čebelarjskega »abecednika« namreč lahko povzamemo, da je še mnogo dejavnikov, ki odločilno vplivajo na razvoj čebelne družine.

Tudi mi smo mnenja, da uvajanje nakladnega panja v našo domovino pelje slovensko čebelarstvo »v mešanico najrazličnejših panjskih tipov«. Članke o teh panjih pa objavljamo bolj zato, ker želimo biti tolerantni do vseh naših sodelavcev, čeprav se z njihovimi izvajanji vedno ne strinjamo. Gornji članek pa nas še posebno zgovorno prepričuje, kako pomemben nam je naš enotni, standardni slovenski AŽ-panj. Kakor ne podcenjujemo in zametavamo nakladnega panja, pa bo v naših razmerah za veliko večino slovenskih čebelarjev »žnidaršč« še dolgo najbolj pripraven panj.

VOSEK — ČEBELARJEVO ZLATO!

JOZE RESNIK

Čebelarji pravijo, da je vosek čebelarjevo zlato. Upravičeno pa lahko trdimo, da nam tega zlata še vedno preveč uničujejo voskovni molji. Morali bi več pridelati čebelarskega zlata. Če ga nekaj malega odkupi industrija za svoje potrebe, ga že primanjkuje v čebelarstvu. Lansko leto je bilo zopet tako občutno pomanjkanje satnic, kot že dolgo ne. Funkcionarji pri ČD Maribor so se izgovarjali na dobavitelja satnic — trgovsko podjetje Medex — da jim ta ne dobavlja redno navedenega blaga. Nadalje so pripovedovali, da tudi Medexu primanjkuje voska in da so ga uvozili iz Romunije. Nehote se pri tem vprašamo ali voska premalo pridelamo ali z njim slabo gospodarimo?

Če se ozremo nekoliko v preteklost, lahko vgotovimo, da so naši predniki prodajali obljudene kranjčice s satovjem vred daleč prek naših meja severnim sosedom. V tistih časih so prodajali čebele in vosek.

Leta 1967. smo bili na obisku pri madžarskih čebelarjih na tamkajšnji državni čebelarški šoli v Zalapatiju. Med drugim so nam ponudili kakršno koli količino čebelnih družin v nakladnih panjih. Razumljivo smo jim dali takoj vedeti, da nismo kupci čebel, ter to tudi ni cilj naše ekurzije. Ta ponudba je zanimiv podatek, če predpostavljamo, da prodajo na leto večje število čebelnih družin in so hkrati tudi izvozniki voska.

Zamislimo si, da bi se zopet povrnilo slovenskim čebelarjem Ambrožičevi in Rohtschitz-ovi časi, ko je pri nas cvetela trgovina s čebelami. Najbrže bi se pri vosku zataknilo.

Pokusimo poiskati odgovor, zakaj nam pogosto primanjkuje voska. Napisanega je v častitljivi slovenski čebelarški knjigi, v njej je veliko zlatih zrn, tisto o vosku je pa popolnoma zgrešeno. Gre za Lakmayerjev »Umni čebelar« (1908). Na strani 199—200 je pod naslovom: Nadzorovanje izdelovanja satja, med drugim dobesedno takole zapisano v zadnjih treh odstavkih (te besede so slovenskim čebelarjem prirastle k srcu, tudi mene so tako učili pred dobrimi 30 leti):

»Ne svetujem torej nikomur, da bi pustil staviti satje, kakor bi se čebelar samim poljubilo, kakor tudi zopet nikomur ne svetujem, da bi dovolili plemenjakom nadpotrebno izdelovanje satja. Satje je drago!«

»Vosek se sicer lahko proda, a pomisliti je treba, kar sem že omenil, da čebele za izdelovanje 1 kg voska (oz. satja iz katerega dobimo 1 kg voska) porabijo 10—12 kg medu in obnožine. Računajmo!«

V nadaljnjem besedilu je še podana finančna utemeljitev v kronah, da bi držalo kot pribito.

»Vosek se proda po 2 K 40 vin. Kdor bi torej pustil plemenjakom brezmejno izdelovati satje in jih še k temu izpodbujal, češ, saj se vosek lahko proda, izgubil bi pri izdelovanju 1 kg satja (oziroma voska) 11 K 60 vin. Ker za 10 kg medu bi dobil 14 K, za 1 kg voska dobiš pa le 2 K 40 vin.«

Ta zastarela in nesmiselna miselnost iz Lakmayerjeve dobe, ki je tako prepričljivo zapisana v navedeni knjigi, je še vedno močno navzoča pri naših čebelarjih. Vsakdo je lahko opazil, da čebele gradijo satovje, prizidke ali gradilnike tedaj, kadar je v naravi paša. Samo tedaj je gradilno razpoloženje v čebelni družini. Znano je pa tudi dejstvo, da tedaj, kadar so čebele voskovne žleze aktivne in nimajo v panju prostora, da bi gradile satovje, kratko malo zametujejo in odnašajo voščene lističe iz panjev. Nasprotno pa, kadar ni paše v naravi, v panju pa zadostna zaloga hrane, kljub temu ne gradijo. Ugotovitev kanadskega čebelarja Tausenta je popolnoma točna, ko je dejal: »Če živijo čebele od lastne zaloge medu, že stradajo. Čebele dobro živijo samo tedaj, če prinašajo medčino iz narave.«

Samo donos iz naravnih virov vsestransko razgiblje in prebudi v čebelni družini dejavnost, ne samo do presnavljanja medčine, gradnje satovja, čiščenja satovja, končno tudi matica zalega v polnem obsegu. Produktivnost čebel je v največji meri odvisna od donosa iz naravnih virov, še krmljenje ni tako uspešno kot paša v naravi. Navedeno bi čebelarji morali upoštevati, da bi za večji pridelek voska bolje izkoristili prav vsako pašo in s tem omogočili, da **čebele gradijo kolikor jih je volja!** Zato pa morajo imeti vselej nekaj panskoga prostora na razpolago.

Da bi čebele gradile satovje vselej, kadar so zato dani pogoji in s tem pridelali čim več voska, bi kazalo upoštevati naslednje:

1. Izkoristimo gradilno vnemo rojev. Roje izdatno krmimo, podobno kot zimsko, če je slaba paša ali če te ni.

2. V vsakem panju naj bo nameščen gradilni satnik. V AŽ panjih se obnesejo gradilniki v mediščih. V ta namen vstavimo dva nezažičena satnika na skrajno levo in desno stran medišča.

3. Redna obnova satovja, predvsem trotovskega, je ena od glavnih nalog vsakega čebelarja. Iz AŽ sata dobimo s kuho npr. 18,5 dkg voska, medtem ko tehtajo satnice od 8—11 dkg. Navedene številke nam jasno

povedo, da ne bi bilo treba zanemarjati obnove satja. V AŽ panju je potrebno letno obnoviti najmanj 5—6 satov, v Kirarjevih 3 sate. Gledano z zdravstvenega stanja čebel, je redna obnova satja ena od glavnih sanitarnih mer.

4. Nekaj voska pridelamo tudi z zbiranjem drobirja in prizidkov. Gradnjo prizidkov sicer omejujemo z geometrično natančnostjo satnikov, sicer pa je to drugo poglavje.

5. Najbolj dragocen vosek je iz pokrovčkov, če izvzamemo vosek iz gradilnikov.

6. Par primerov praktičnih eksperimentov, kako si nekateri čebelarji na zelo originalen način pomagajo do večjih pridelkov:

Eden od teh je, da pred kostonjevo pašo spustijo čebele v AŽ panjih v prostor med okencema in vrati panjev. Zato odstranijo mediščno okence, da lahko čebele še zasedejo ta prostor. Pri količkah dobri paši zazidajo ves prostor s satovjem, ter celo napolnijo z medom. Metoda ni najbolj v duhu sodobne čebelarске tehnologije. V tem primeru je za nas zanimiva, ker je na tak način mogoče povečati pridelek. Če je pa to res, tako so mi zatrjevali, kadar tako opremiš panje, se lahko brez skrbi odpraviš na letni dopust. Tega nisem sam preizkušal, temveč sem zapisal kot so mi drugi povedali.

Drug zanimiv primer mi je vzbudil velik kolač voska na neki čebelarški razstavi v Mariboru. Kolač je tehtal približno 40 kg. Presneto me je zanimalo prav vse o tem kolaču, želel sem poznati tega razstavljalca, rekel bi, voščene skale. V tistem trenutku, ko sem občudoval vosek, sem zasluhlil, da ta čebelar nekaj zna, kar bi mene posebej zanimalo. Ker so bili prireditelji razstave že podrobno informirani, kako je ta kolač nastal in ker je posebej zanimiv, ga posredujem naprej.

Tisto leto je bil čebelar razstavljalet v časovni in denarni stiski zavoljo gradnje gospodarskega poslopja. Nek pregovor pravi, da je človek v sili iznadjljiv. Tedaj, ko je bil čas za zazimljenje čebel, je zmanjkalo pri hiši denarja za nabavo sladkorja, čebelice pa morajo biti zadostno nakrmljene s primerno klajo. Navedeni čebelar je prekuhal vse satovje iz medišča v tisti kolač, tega prodal, za izkupiček pa nabavil krmilni sladkor.

Mar ni to pametna rešitev. Temu čebelarju je bil problem preživeti čebele do naslednje spomladi. Potem si bodo, če bo paša, zgradile novo satovje, sicer ne bodo

imele kam odlagati medu. Priporočamo, da bi imel ta realisti posnemalce. Da je navedena Lakmayerjeva teorija o medu in vosku še navzoča med čebelarji, je mogoče sklepati tudi po tem. Kadar gozdne mane trdijo v satovju, da jih ni mogoče iztočiti, so reševali čebelarji z otapljanjem v vodi, z nekimi električnimi aparati. Vse bi raje storili, kot bi satovje vrgli v vrelo vodo, in ga prekuhali v kolač voska. Čebelar pa omogočili vsaj v tem času, da gradijo in izdelujejo vosek! V podobnih primerih so prizadeti čebelarji iskali pomoč in nasvet, kako bi rešili med in satovje. Svetovali smo jim naslednje: Iz medišča naj odstranijo polovico satovja (vsaki drugi sat). Te pa nadomestijo z nezažičenimi satniki. Ko bodo čebele v njih zgradile novo satovje do polovice satnika, navadno drugi ali tretji dan, in če paša še traja, je potrebno odstraniti še ostale sate. Te sate zopet nadomestimo s satniki. Največkrat taki prizadeti čebelarji niso imeli niti rezervnih satnikov, pač pa je znano, da so naslednjo spomlad obnavljali svoje čebelarstvo kar na starem satju. Stara navada, železna srca!

Na predkongresnem čebelarском zborovanju v Bologni 1957 leta so nam italijanski čebelarji s posebnim poudarkom povedali s kakšno skrbnostjo prekuhavajo voščene, da dosežejo lepo voščeno barvo voska. Velečebelar in vzrejevalec matic gospod Tortora nam je s ponosom razkazoval svoje kolače voska, ki jih stiska na starinski plohasti preši z lesenim vretenom. Dejal je, da je tako lep vosek mogoče stiskati samo na taki preši, ki je brez kovinskih delov.

Na čebelarском kongresu v Münchenu 1969. leta smo imeli priložnost videti razstavljene kolače voska. Posebnost teh čudovitih kolačev voska je v tem, da je teža posameznih kolačev približno 10 kg. Vlti so v model pomivalne skleda, na dnu kolača je prav tako čist vosek ko na vrhu. Vsi kolači imajo popolnoma enako obliko in barvo voska.

Veseli me, če vidim kaj lepega, pa naj bo to doma ali kje daleč v svetu. Najbolj je lahko čebelar ponosen na satovje v panjih. Ni potrebno posebej naglašati, da so tudi čebele vesele lepih rumenih satnic.

Morda ni brezpomembno omeniti še to, da ne prejemamo vedno za lepe voščene kolače tudi lepih satnic. Dogaja se, da premeš namesto rumenih satnic nekam kavno rjave. Popolnoma nerazumljivo pa je, zakaj odbijajo pri taki kupčiji za lep vosek 3% kalo namesto obratno.

NAŠA PRIPOMBA

V gornjem članku bodo bralci sami zasledili določene sporne postavke, ki niso povsem v skladu z dosedanjjo prakso in teorijo, zato nanje ne opozarjamo posebej.

Uredništvo

DVOREDEC

F. VODNIK

Za razbremenitev čebelarских skrbi si privoščimo malo botanike ali nauka o rastlinah. Seveda je to čebelarska botanika. Jesenske cvetnice dajejo medicino in cvetni prah raznim muham, čmrljem, metuljem in drugim žuželkam, zlasti pa čebelam tja do nastopa mraza. Že prej se živalce poskrijejo, čebele pa ostanejo v panju. V Jugoslaviji so najpogostejše jeseni tele cvetnice, ki še dajejo hrano žuželkam: buče, kumare, lubenice in razne košarnice kot sončnice, glavinci in glavači s koški rdeče ali lila barve; z rumenimi koški so regrat, škrožolice, dimki, jajčarji, primožki, visokostebelne in drobnocvetne jesenske astre z vijoličastimi koški (podobne marjeticam), vrtné astre ali nebine in cinije s koški raznih barv; od ustnatic so zlasti žepki in razni drugi šetraj (vrijesak) z belimi, rdečimi ali vijoličastimi cveti, mrtve koprive, črnoglavke z modrimi cveti, čišljaki (bosiljak) z belimi, rdečimi ali rumenimi cveti, polaj, razne mete, rožmarin, sivka; od stročnic (metuljnic) cveto do pozne jeseni nekatere detelje, medene detelje, ranjeki, nokote idr.; izmed srhkolistnic cveto v jeseni še gadovec, gabez, volovski jezik. Ajda in nekatere dresni tudi še cveto septembra (ščavnice). V ilovnatih območjih Jugoslavije, kjer zemlji primanjkuje apnenca, cvete jeseni jesensko resje (vriština). Po deblih in skalnih bregovih se vzpenja in cvete bršljan. Po nekošenem svetu cveto še katanci, petoprstniki idr. Ob vodah so v cvetju še krvenke in vrbovci. Po skalnem, apnenem svetu cveto še robide, zlasti pa kreči, svišči in že omenjeni glavinci, ranjeki idr. Med križnicami so v cvetju še oljna repica, repa, nekateri dihniki, šebeniki, redkve in dvoredci. Ker je dvoredec precej pogost, z cvete že maja, junija in se do jeseni precej razraste; ker tedaj bujnejše cvete, si ga oglejmo kot medovito poletno in jesensko rastlino.

Smrdljivi dvoredec ali smrdljiva ognjica (diplotaxis muralis) je njivski plevel kot veliko drugih cvetnic, ki so čebelarju ljube, pa jih zato ne uničuje na mestih, kjer niso škodljive. Vsa rastlina nekoliko neprijetno diši, kar pa žuželk ne moti, da je ne bi obiskovale. Dvoredcu so dali ime botaniki, ker so semena v plodu v dveh redih. Dvoredec je večinoma eno- do dveletna rastlina s tanko korenino in precej krepkim stebлом. Redkokdaj je steblo v spodnjem delu olesenelo; tedaj je rastlina večletna. Steblo je visoko 20—50 cm. Rastlina ima več pokončnih stebel, redko je samo eno steblo. Tedaj je steblo skoro navpično, z vejami,

ki imajo bolj malo listov. Rastline z enim stebлом imajo dobro razvite pritlične liste v obliki listne rožice (podobno kot pri marjetici ali regratu). So rastline, pri katerih je steblo brez listov. Pri večletnih rastlinah raste iz korenine več stebel, tako da je listna rožica slabo razvita ali pa je ni, saj za liste spodaj ni prostora. Zato pa je tem več listov po steblih. Listi so rumenozeleni, goli ali pa spodaj in ob robovih kratko dlakavi. Listi so 5—10 cm dolgi, 1—2 cm široki, pri dnu zoženi v pecelj, globoko v krpe narezani, krpe so celorobe ali oddaljeno nazobčane. Po obliki so krpe listov trikotne ali konicaste; končna listna krpa je jajčasto podolgasta. Cveti so zbrani v grozdu, socvetje, grozd je prvotno kratko; v teku cvetenja in zorenja plodov se podaljša in doseže do 30 cm in tudi več. Cvetni pecelj je tako dolg kot cvet, ki se odpre (5—10 mm), to pa samo prve dni, pozneje se podaljša in doseže 2,5—3,5 cm dolžine. Venčni listi so žveplenorumeni, dolgi 6—8 mm, to je enkrat daljši od časnih listov; širina venčnih listov je 2—3 mm. Cvetiča rastlina ima odprte cvete široke do en cm. Cveti so dišeči, obiskujejo jih zlasti muhe trepetalke, čebele, metulji. Prašniki so krajši od venčnih listov. Štirje prašniki so daljši, dva sta krajša, kar je značilnost križnic. Na dnu cveta so 4 medovniki, ki izločajo medičino. Časni listi so rumenozeleni in stoje po strani, da ne ovirajo žuželk, ki iščejo nektar. Zlasti muham je to všeč, ker imajo kratka sesala. Čebelar pa je tako možen lažji dostop do peloda, ki je jeseni tako dragocen. Ko rastlina odcvita, se venčni listi obarvajo rjavkasto ali rdečkasto, kar še bolj pritegne žuželke. Plod je lusk in stoji navpično. Lusk je dolg 3—4 cm in 2 mm. Peclji plodov so krajši od njih. Oglej si pri priliki plod repe, ki je podoben lusk dvoredca. Med dvoredci dobimo osebke z različnimi posebnostmi npr. osebke z zakrnelimi, majhnimi listi, osebke z zelenimi cveti ali dvoredce z izjemno velikim številom cvetov v grozdu. Smrdljivi dvoredec raste po peščenih robovih, ob njivah in travnikih, ob cestah, po zidovih in škarpah, ob hišah in po prisojnih bregovih, kjer cvete v pozno jesen.

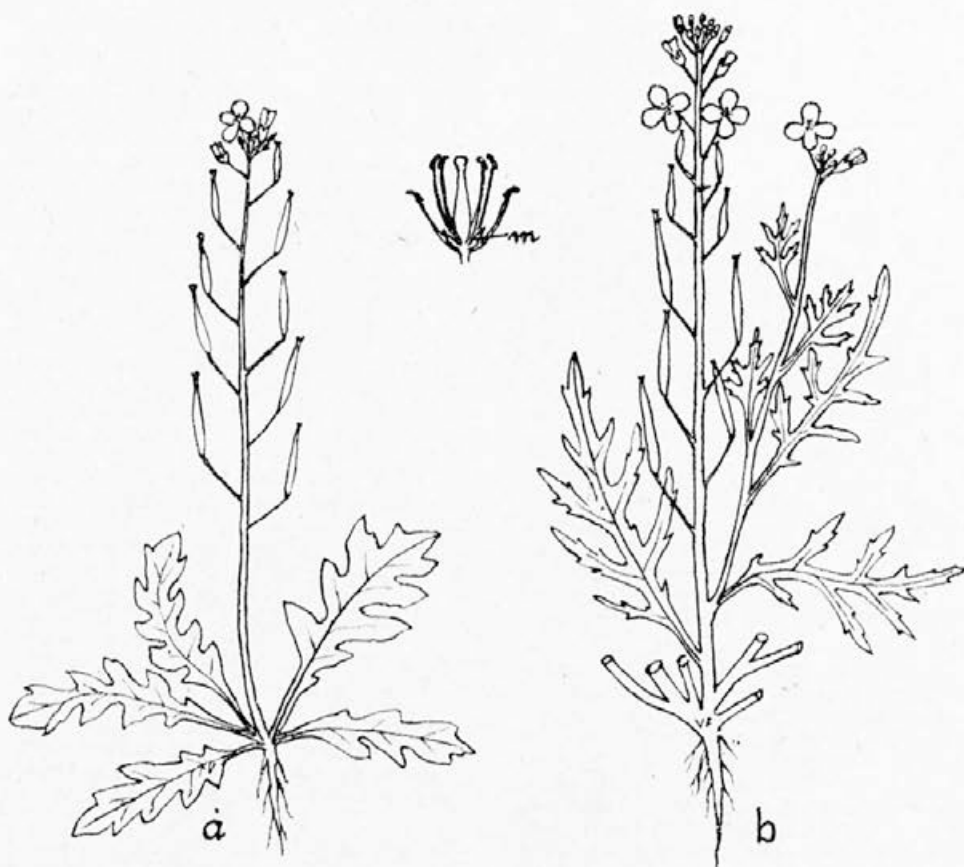
Vejnati dvoredec (d. tenuifolia) je večji in je že omenjenemu dvoredcu sorodna vrsta. Steblo ima olistano prav do vrha, listi so sinjezeleni, dolgi 6—12 cm, globokopernato delno narezani s tri do pet glavnimi krpami (glej sliko!). Robovi listnih krp so gladki, celorobni. Vejnati dvoredec ima

večje cvete kot prejšnja vrsta in je glede oprašitve bolj prilagojen na žuželke. Saj ima 1—1,5 cm dolge cvete, ko se odpro pa merijo v širino do 2 cm. Venčni listi so 8—12 mm dolgi in 4—6 mm široki, žveple-norumeni, dvakrat daljši kot čaša in daljši od prašnikov. Cvetni pecelj je daljši od cveta.

Vejnati dvoredec raste tu in tam po peščenem svetu, po zidovih, ob cestnih robovih, ob progah, po strniščih in ob morju. V Vrsarju v Istri sem ga opazil tik ob morju na morskem bregu, kjer ga jeseni in pozimi ob burji gotovo dobro popljuska morska voda, kar pa mu ne škodi, da ne bi spomladi znova odgnal in zacvetel. Ponekod ga uporabljajo v domačem zdravilstvu,

ker učinkuje ugodno na sluznico in kožne odrgnine. Deluje tudi antiskorbustično (C vitamin). V južni Franciji ga jedo kot solato pod imenom »rouquette«.

Mali dvoredec (*d. viminea*) je najmanjša vrsta dvoredcev; raste v Bosni, Hercegovini in v Hrvaški, ima zelo drobne cvete, ki jih žuželke bolj malo obiskujejo. Rastlina teži k samoprašnosti. Zato pa sta prej omenjeni vrsti, zlasti še vejnati dvoredec žužkokvetni rastlini. Smrdljivi in vejnati dvoredec sta razširjena po vsej Jugoslaviji. Dvoredci so močno spremenljive rastline, ki varirajo, kažejo spremenljivost zlasti v različnih oblikah listov, v barvi cvetov, v poraslosti stebel z listi, v dolgosti življenja idr. Dvoredci so trdožive in prilagodljive rastline, ki se iz Sredozemlja in Južne Ev-

Besedilo k sliki: a: smrdljivi dvoredec; b: vejnati dvoredec; m: nežna medovnika med prašniki in pestičem.

rope že več stoletij širijo proti severni Evropi.

Čimbolj se v septembru, oktobru, novembru znižujejo temperature, tem manj je cvetov uvodoma omenjenih cvetnic in na cvetju je vedno manj žuželk. Često imajo žuželke zato priliko le nekaj ur okrog poldneva na razpolago, to je čas, ko je temperatura še primerna za izlet. Na dvoredčevih cvetih sem več let opazoval pozno jeseni posedati čebele in muhe kalnice, zlasti v zavetnih legah. Srkale so medično in nabirale cvetni prah. Muhe kalnice so podobne čebelam, še najbolj trotom, in so zelo pogoste na cvetju dvoredcev. Muhe osovke so podobne osam, čmrljevke pa čmrljem. Nekatere osovke so zelo majhne, manjše kot hišna muha. Osovke, kalnice, čmrljevke prištevamo k muham trepetalkam. Ime imajo od tod, ker v zraku često na mestu trepetajo s krili kot kačji pastirji, kadar prežijo na plen. Trepetanke in druge muhe so poleg čebel, čmrljev, metuljev, hroščev poglavitne opraševalke cvetja in sadnega dreva. Ličinke kalnic žive v greznicah in imajo »repke«; skozi repke-cevke dihajo, ker bi sicer v vodi utonile. Zato konice cevke mole iz vode. Ko dorastejo, se po-

trudijo iz greznic, da se na suhem zabubijo. Če jih nekaj spravite v zračno škatlo in dodaste malo mahu, da se skrijejo, se umirijo in zabubijo. Po nekaj dneh se pokažejo prve muhe. Sveže izlegle muhe so belorumenkaste, šele pozneje potemnjijo in počrniijo. Torej je žuželka koristna tudi za šolski pouk, za prikaz levitve, čeprav ličinke na prvi pogled niso prav vabljive.

Kljub slani in mrazu v začetku novembra leta 1971 je ostala oljna repica še dolgo cvetoča in tudi dvoredci so ostali še v cvetju skoraj do konca novembra. Čebele, kalnice in čmrlji so posedali na oljni repici in dvoredcu zlasti ob sončnih dopoldnevih in nabirali medično in pelod. Tudi kobilice so se v toplih kotičkih obdržale pri življenju še pozno v november.

Med poljščinami se dvoredci do jeseni krepko zakošatijo in jih ni težko spoznati po zveplenorumenih cvetih, ki imajo zelenkast soj. Večkrat tvorijo otokom podobne naselbine, ki cveto in zelenijo, dokler ne pade temperatura redno pod nič stopinj C. Tedaj cvetje odmre. Spomladi leta 1972 so dvoredci cveteli že maja. V Ljubljani je razširjen zlasti vejnat dvoredec. Raste ob hišah, ob zidovih in cestnih robovih.

Kaj privablja čebele na cvet?

SIMIDŽEV

se je v Bolgariji zanimal, koliko sladkorja vsebujejo medicinske različnih sadnih dreves in drugih cvetnic. Zaskledil je presenetljive ugotovitve. Tako vsebuje medicinska iz hruškovih cvetov zelo malo sladkorja, zato se mu je zdelo razumljivo, da čebele nerade obiskujejo hruškovce cvetove. Medicina višenj vsebuje tudi malo sladkorja, vendar čebele njihove cvetove močno obletavajo. Enako je z medicinsko nekaterih češenj. Medicina jasmína, okrasnega grma z belimi dišečimi cvetovi, vsebuje mnogo sladkorja, pa čebele teh cvetov sploh ne obletavajo. Ta ugotovitev ga je naravnost presenetila. Zato je pri nadaljnjih raziskavah analiziral, kakšne sladkorje vsebujejo medicinske teh rastlin. Tokrat je ugotovil, da medicina iz hruškovih in jasmínovih cvetov vsebuje sicer grozdni in sadni sladkor, ne pa tudi trsnega sladkorja. Višnjevci in češnjevci cvetovi pa vsebujejo poleg grozdnega in sadnega sladkorja tudi trsni sladkor. Iz tega sklepa raziskovalec, da je trsni sladkor v

medicini tisti odločujoči dejavnik, ki privablja čebele k nabiranju.

ALIEV je v Sovjetski zvezi ugotovil, da izločajo cvetovi gorčice največjo količino sladkorja v medicini med 9. in 11. uro dopoldne. Zaradi tega obletavajo čebele gorčično cvetje ob tem času zelo intenzivno. Bela gorčica (*Sinapis alba*) privlači posebno nabiralke peloda, črna gorčica (*Sinapis nigra*) pa pretežno nabiralke medicinske. Zaradi primerjave, koliko več semena dobimo od opravljenih cvetov po čebelah, je pokril enako velike parcele obeh gorčic s tanko mrežo, da čebele niso mogle do cvetja. Na teh parcelah je bil pri beli gorčici pridelek semena 50,9 do 59,9 %, pri črni gorčici pa le 46,9 % v primerjavi z nepokrito gorčico.

Julij Mayer

LETALNA AKTIVNOST ČEBELNIH PLEMEN

Produktivnost čebelne družine je odvisna tudi od letalne aktivnosti njenih čebel. V članku obravnava E. V. STAROSTENKO letalno aktivnost čebel raznih plemen iz dvoletnih poskusov. Raziskoval je čebele srednjeruske, kavkaške, kranjske in čebele daljnega vzhoda. Od vsake teh skupin so postavili po 5 panjev. Kot mero za primerjavo so vzeli število čebel, ki so zapustile panj v razdobju petih minut, računajoč na 1 kg čebel v panju. Preizkus je potekal v juniju na paši bele deteljice in na travniku, v juliju na ajdovi paši in v avgustu na paši jesenske resice. Sočasno so določali donos medu in ga primerjali s podatki o letalni aktivnosti posameznih plemen, spet računajoč na kg čebel v panju.

Dvoletno povprečje prikazuje tole sliko: V junijski paši prednjači pred vsemi drugimi plemeni srednjeruska čebela po številu izletnih čebel na kg čebel v panju. Kranjce so v tej skupini na zadnjem mestu.

V julijski paši prednjači daleč pred vsemi kranjska čebela, čeprav se je moč posameznih družin po plemenih komaj razlikovala.

Razlika med posameznimi oddelki na avgustovi paši pa je bila neznatna. Le pri srednjeruski čebeli je bilo večje število izletnih čebel, ker so bile te družine številčno močnejše.

Dokončne ugotovitve pa so take:

Število izletnih čebel ne ustreza vedno moči družine. Odvisno pa je vsekakor tako od čebelnega plemena kot tudi od letnega časa. Čeprav so bile družine vseh plemen v avgustu najmočnejše, je bila letalna aktivnost skoro najmanjša.

Med izdatno ajdovo pašo v juliju je bilo število izletnih čebel povsod največje. V celotnem donosu medu prednjači daleč pred vsemi drugimi plemeni kranjska čebela. Razlike o donosu so statistično dokumentirane.

Direktna odvisnost med letalno aktivnostjo in donosom medu po mnenju avtorja ne obstaja. Domnevno ni število izletnih čebel edini faktor, ki določa dokončno količino medu pri posameznih družinah.

Po Čebelovodstvu 12/1971 poroča Vollmann v Garten 13/1972.

J. M.

KAKO PREPREČUJEMO ROJENJE

Na splošno povzroča rojilni nagon v čebeloreji največ dela in tudi skrbi. Ta naravni nagon pa smo združili z ekstenzivnim načinom dela, da povečujemo število družin, da družine naglo izdelujejo satovje in v prvi vrsti, da temeljito izkoristajo zgodnjo pašo. Vse to dosežemo z enim samim prijemom, da namreč panju odvzamemo narejenca. V ta namen potrebujemo prazno naklado s podnico in pokrovom, 7 do 8 satnikov s celimi satnicami ter 2 do 3 izdelane sate. Družini, ki se pripravlja na rojenje, odvzamemo 2—3 sate z jajčeci in mlado zalego brez matice in jih damo v pripravljeno naklado. V zamenjavo dobimo stara družina 2—3 izdelane sate in jo postavimo na drugo mesto s spremeno izletno smerjo.

Ob lepem vremenu in vsaj delni paši izgubi ta panj vse pašne čebele, ki se pridružijo novi družini na starem mestu. Zaradi tega družina ne roji in razdere vse matičnike. Večkrat tudi sama preleže matico.

Nove družine na starem mestu, ki jih imenujemo narejenec, sedijo v nakladah in so brez matice, vendar si lahko same vzredijo mlado matico iz najmlajše zalege ali jajčeca.

Ob ugodnem vremenu in dobri paši damo vsaki družini po 5—8 dnevih novo naklado s samimi satnicami. Zaradi velike zaposlenosti z graditvijo izgine rojilni nagon in narejenec ne roji, čeprav je napihnil večje število zasilnih matičnikov. Zaradi ugodnega razmerja pašnih čebel do zalege nanosijo tako pripravljeni narejenci še enkrat toliko medu kot drugi panji, ob poletni paši pa celo dvakrat toliko. Napak bi bilo, če bi takim narejencem dali izdelano satje namesto satnic. Vzporedni poskusi so namreč pokazali, da ob dodajanju izdelanega satovja rojilni nagon ne zamre, pa tudi splošno stanje in vitalnost družine ne zadovoljujeta več.

V krajih, kjer rojilni dobi sledi poletna paša, priporočamo, da delamo narejence na stalnem mestu plemenjaka. Spodaj je narejenec, zgoraj pa stari panj z izletom zadaj. Med obe družini porinemo ločilno desko. Ob začetku poletne paše spet združimo obe družini, da enostavno odstranimo ločilno desko, ne da bi se brigali za matico.

Se en način preprečevanja rojev se je pri nas dobro obnesel. Spet pripravimo novo naklado, toda sedaj s štirimi polovičnimi satnicami, diagonalno prirezanimi. Ves drugi prostor napolnimo s celimi satnicami in z 2—3 sati z jajčeci in mlado zalego. (Lahko tudi s pokrito zalego in vcepljenim pokritim matičnikom.) Tako pripravljeno naklado damo na matično rešetko, s katero smo prekrili stari panj. Že po nekaj urah se v tej nakladi nabere veliko število dojlj in gradbenih čebel. Zvečer odvezamemo te naklade, jim damo podnice s krmilnim testom in pokrijemo s pripadajočim pokrovom ter odpeljemo na drugo mesto, vsaj nekaj kilometrov oddaljeno. Tam se več kot 80 % mladih matic srečno spraši.

Kadar hočemo vpeljati v našo čebelorejo svežo kri, damo takim narejencem na mesto pokritega matičnika 2×2 cm velik košček satja z jajčeci iz prvovrstnega plemenjaka.

Na ta način imamo vedno na razpolago veliko število mladih družin, med katerimi lahko poljubno izbiramo in odbiramo.

SCHEHLE V Bienenvater 7/1972.

J. M.

Zanesljiva zamenjava matic. V nakladnih panjih z vso zanesljivostjo zamenjavamo matice na ta način, da položimo naklado z nezaželeno matico pod naklado z mlado matico na njenem stalnem mestu. Vse pašne čebele iz panja z mlado matico morajo skozi gnezdo nezaželene matice in jo v najkrajšem času odstranijo.

CHEHLE V Bienenvater 7/1972.

J. M.

Oljna repica in čebele. Dr. W. KESSLER iz Hamburga je razburil nemške čebelarje z izjavo, da oljna repica sama od sebe obrodi množico zrnja in da ji čebele zato niso potrebne. Da ovrže gornjo trditev, je imel dr. W. KESSLER s čebelarskega inštituta Celle pred delovno skupnostjo nemških čebelarskih zavodov referat nekako tele vsebine:

Oljna repica je res samorodna in sicer v tolikšni meri, da je njen biološki obstoj zagotovljen. Tudi brez oplojevanja po čebelah obrodi še gospodarsko upoštevano količino semen. Toda zamisel, da bi nabiranje medicinske in peloda utegnili vplivati tudi na količino pridelka, ni nikakor nova.

FECHNER je o tem poročal že leta 1927. Ugotovil je namreč:

1. Pelod istega cveta z iste rastline je povzročal za nekako 14 % nižjo težo zrnja po strokih, kjer so čebele oplojevale cvetove.

2. Teža zrnja po strokih se je povečala za 31 %, kadar so čebele nemoteno obletavale repico, v primerjavi, ko čebele niso mogle nabirati na cvetovih.

3. Teža pri tisoč zrnih je bila pri obletavanju cvetov za 10 % večja od zrnja brez čebel.

4. Ob setvi je vzkalilo 32 % več semen, ko so čebele obletavale repico.

EWERT se je pečal z oplojevanjem cvetov raznih rastlin in je skozi vrsto let opazoval oplojevanje repice. Leta 1928 je objavil tele ugotovitve:

1. Dolžina strokov je za 20 % večja, če so repico obletavale čebele.

2. Število semen v strokih je za 18 % večje, če so čebele obletavale cvetje.

3. Teža tisoč repičnih semen je za 6 % večja, kadar so čebele oplojevale cvetove.

4. Zaradi opravevanja po čebelah se skrajša čas cvetenja, kar povzroča enakomernije zorenje repičnega semena.

CONRAD potrjuje leta 1946 skrajšanje cvetne dobe za 10 dni in se močno približuje Ewertovim ugotovitvam.

Tudi ZANDER je delal tovrstne poskuse s šotori iz tila in prihaja do podobnih zaključkov:

1. Dolžina semenskih strokov je pri obletavanju čebel za 40 % večja kot — brez čebel.

2. Število semen v strokih je zaradi čebel za 55 % večje.

3. Čas cvetenja je pri obletavanju mnogo krajši.

MAYERHOFF ugotavlja leta 1954, da je pri dobrem obletavanju cvetja:

število semenskih strokov za 53 % večje, število semen v strokih za 13 % večje,

teža semen je v povprečju za 7 % narasla, kaljivost semen pa za 7 % večja.

PRITSCH je pri večletnih poskusih s šotori iz tila dosegel še boljše rezultate, ker se je faktor večjega pridelka pri raznih vrstah repice skoro podvojil.

Dr. KAESER je v letih 1970 in 1971 na vzhodnem Holsteinskem ugotovil:

1. Pri obletavanju čebel se je dolžina semenskih strokov povečala za 14 %.

2. Število semen v strokih je bilo za 47 % večje pri obletavanju.

3. Zaradi čebel se je teža tisoč semen povečala v povprečju za 12 %.

Upoštevati pa ni mogel izgube semen zaradi dolgotrajnega cvetenja ter prevoza snopja k mlačvi.

Iz vseh teh izsledkov je **nedvoumno ugotovljivo dejstvo, da povzročajo čebele znatno povečanje repičnega pridelka.**

Po Die Bienenzucht 5/1972.

J. M.

Iz društvenega življenja

V SKLAD ZA GRADNJO ČIC SO NADALJE PRISPEVALI

Čebelarstvo društvo Brežice	200 din
Čebelarstvo društvo Koper	1000 din
Čebelarstvo društvo Mežica	500 din
Č. družina Smlednik	570 din
Matuka, Sarajevo	52 din
Anton Stajer, Medvode	200 din
Janez Skok, Mengeš	20 din
Gustinčič, Argentina	10 din
Č. družina Brezovica pri Lj.	240 din

Č. družina Predoslje	38 din
Anton Verbič, Ljubljana	1500 din
Martin Mencej, Ljubljana	100 din
Franc Škerjanc, Predvor	40 din
Janez Urbas, Šentvid/Lj.	60 din
Č. društvo Maribor	1000 din
Č. društvo Središče ob Dravi	1000 din
Bajt-Bahovec, cvetličarna, Ljubljana	1500 din
Neimenovani čebelar iz Č. družine Logatec	2000 din
Ivan Stare, z nabiralno polo pri podjetjih in nečebelarjih	520 din
Ivan Stare, Kamnik, od 37 panjev	400 din
Janko Janežič, Domžale, z nabiralno polo pri nečebelarjih	3912 din
Janko Janežič, Domžale, z nabiralno polo pri čebelarjih	2848 din
Neimenovani čebelar iz Šentjerneja na Dolenjskem	100 din
Franc Urbanija, Lukovica, od 30 panjev	300 din
Ludvik Božnar, Škofja Loka	50 din
Č. družina Ljubljana-Barje	400 din
Lojze Bukovšek, Golo Brdo	200 din
Zveza od sena na gradbeni parceli na Brdu	200 din
Zmanjšanje zaradi dvakratne objave v prejšnjih številkah S. Č.	3253 din

Stanje sklada nde 5. 8. 1972

366.413,33 din

Vseh darovalcem iskrena hvala!

Uprava sklada

KDO JE KAJ PRISPEVAL

Kakor je že na drugem mestu navedeno, smo pričeli z gradnjo Čebelarskega izobraževalnega centra na Brdu pri Lukovici. Zato je prav, da seznanimo čebelarje s podatki, kdo vse je do danes podprl prizadevanja naše Zveze za zgraditev Centra.

NA PRVEM MESTU NAVAJAMO POSAMEZNIKE, KI SO ZA ČIC PRISPEVALI 1000 IN VEČ DINARJEV. TO SO:

	din	marje	1.313.—
Jože Babnik, Dravljica, Ljubljana	10.150.—	Alojz Bukovšek, Golo Brdo, Č.	
Neimenovani čebelar iz Čebelar- ske družine Hotedršica	2.000.—	družina Preska-Medvode	1.227,50
Anton Verbič, Ljubljana	1.500.—	Boris Modričan, Ljubljana	1.164.—
Valentin Benedičič, Ljubljana-Viž-		Ti zneski so upoštevani pri čebelarskih družinah, katerih člani so.	

Pregled prispevkov, ki so jih do 7. 8. 1972 prispevala čebelarstva društva in čebelar-ske družine, ali z nabiralno akcijo ali iz lastnega premoženja, in pa posamezni člani teh društev oziroma družin.

(Debelo pisana so društva, drobno pisane družine.)

	din		din
Ajdovščina	476.10	Vič	28.—
Vipava	100.—	Ljubljana	28.532.15
Brežice		Ljutomer	923.—
Brežice	250.—	Logatec	
Dobova-Kapela	100.—	Hotedršica	2.000.—
Celje		Idrija	540.—
Celje	1.098.—	Logatec	142.—
Gornji grad	60.—	Žiri	525.—
Grize	258.—	Maribor	1.000.—
Kozje	50.—	Gradišče-Lenart	194.—
Laško	460.—	Hoče	320.—
Črnomelj		Lovrenc na Pohorju	110.—
Črnomelj	684.—	Maribor-mesto	1.884.30
Metlika	160.—	Pobrežje	150.—
Semič	190.—	Poljčane	55.—
Gornja Radgona	1.018.—	Slovenska Bistrica	231.—
Grosuplje		Maribor-Tabor	315.—
Grosuplje	97.—	Mežica	500.—
Velike Lašče	500.—	Ravne na Koroškem	200.—
Grosuplje-Center	2.50.—	Murska Sobota	571.—
Hrastnik	430.—	Nova Gorica	
Ilirska Bistrica	305.—	Nova Gorica	270.—
Kamnik-Domžale	2.000.—	Šempeter	542.90
Domžale	3.401.50	Novo mesto	
Kamnik	1.114.—	Novo mesto	15.—
Komenda	1.651.—	Dolenjske Toplice	185.—
Lukovica	666.—	Šentjernež	100.—
Kanal-Brdca	250.—	Škocjan	80.—
Kočevje	465.—	Polhov Gradec	50.—
Koper	1.085.—	Postojna	
Kranj		Postojna	1.353.25
Besnica	52.—	Rakek	150.—
Cerklje-Zalog	128.—	Stari trg pri Ložu	10.—
Goriče	94.—	Ptuj	
Kranj	830.—	Majšperk	50.—
Naklo	220.—	Markovci	60.—
Preddvor	160.—	Ptuj	217.30
Predoslje	239.50	Radeče pri Zidanem mostu	1.332.—
Smlednik	632.—	Radlje ob Dravi	
Velesovo	70.—	Muta	280.—
Voklo	154.—	Radovljica	
Krško		Breznica	100.—
Krško	1.288.—	Jesenice	137.50
Senovo-Brestanica	100.—	Kranjska gora	50.—
Lendava	560.—	Radovljica	1.281.—
Litija	129.30	Ribnica na Dolenjskem	
Ljubljana		Dolenja vas	180.—
Barje	400.—	Loški potok	190.—
Brezovica	240.—	Ribnica	702.—
Dolsko-Dol	58.—	Sodražica	90.—
Horjul	88.—	Sevnica	50.—
Polje	405.—	Sežana	565.20
Preserje	250.—	Slovenj Gradec	251.—
Preska-Medvode	2.614.50	Središče ob Dravi	1.325.—
Skaručna	100.—	Škofja Loka	
Stožice-Jezica-Črnuče	838.—	Poljane-Gorenja vas	310.—
Tacen	580.—	Selca	240.—

Sora	196.—	Kmetijska zadruga Vuzenica, Dra-	
Sovodenj	20.—	va	200.—
Škofja Loka	637.—	Kmetijska zadruga Cerknica	1.000.—
Železniki	118.—	Koteks, Ljubljana	510.—
Šoštanj		Krajevna skupnost Trnovec-Topol	200.—
Velenje	30.—	Lovska družina Grahovo pri Cerk-	
Trebnje		nici	100.—
Čatež	10.—	Papirna konfekcija Krško	200.—
Trebnje	184.50	Pivovarna Laško	600.—
Tržič	178.—	Planika, Kamnik	150.—
Vrhnika	211.60	Planika, Slovenska Bistrica	300.—
Zagorje		Skupščina občine Cerknica	150.—
Trebija	50.—	SO Sevnica, Sklad za pospeševa-	
Zagorje	630.—	nje kmetijstva	200.—
Zalec		SO Šmarje pri Jelšah, Sklad za	
Braslovče	30.—	pospeševanje kmetijstva	1.000.—
Čebelarji iz drugih republik	312.—	Stanovanjsko komunalno podjetje	
Čebelarji iz zamejstva	280.—	Ljubljana	1.000.—
		Stanovanjsko podjetje Laško	100.—
		Titan, Kamnik	800.—
		Zdravilišče Laško	500.—

Občinske skupščine in podjetja so pri-
spevali:

	din	V prihodnje bomo objavili tekoče pri-
Gozdno gospodarstvo Ljubljana	100.—	spevke v vsaki številki Slovenskega čbe-
Gradbeno podjetje Granit, Sloven-		larja kot doslej, četrtletno pa spet sumar-
ska Bistrica	250.—	no vse prispevke po čebelarskih društvih
		in družinah.

VABILO NA ČEBELARSKO IN KMETIJSKO RAZSTAVO V MARIBORU

Čebelarstvo društvo Maribor in tehniška kmetijska šola v Mariboru **vabita čebelarje** in ljubitelje čebel na ogled čebelarske razstave in splošne kmetijske razstave, ki bo od 7. do 14. oktobra 1972, v počastitev stoletnice kmetijskega šolstva v Mariboru.

Razstava bo v prostorih šole, Vrbanska ul. 30 v Mariboru.

Organizatorji predvidevajo, da bo to ena najboljšejših razstav in tudi najpestrejša po svojem izboru, saj bo na enem mestu razstavljeno vse za kmetijsko pridelovanje, dalje pridelki za prehrano, predelavo in končni izdelki živilske industrije. Vsaka kmetijska panoga bo imela še svoj poseben razstavni dan in shod kmetovalcev in strokovnjakov v dneh od 7. do 14. oktobra 1972. Geslo razstave je: kmetijski pridelki od pridelovalca prek predelave do potrošnika.

Strokovni odbor je določil mesto čebelarstvu kot kmetijski panogi ob sadjarstvu, čebelarji bodo priredili svojo razstavo v samostojnem prostoru.

Strokovno srečanje in dan čebelarjev bo istega dne kot dan sadjarjev z ločenima srečanjema.

Dan in kraj strokovnega srečanja čebelarjev z dnevnim redom bo naše društvo kot soprireditelj srečanja sporočilo še v prihodnji številki Slovenskega čebelarja.

V teku razstave bo kmetijska tehniška šola priredila dve pokušnji svojih izvrstnih vin, podobne pokušnje bodo imeli tudi ostali razstavljalci živilske stroke.

Vljudno vabljenil

Tehniška kmetijska šola in
Čebelarstvo društvo Maribor

POROČILO UREDNIKA SLOVENSKEGA ČEBELARJA NA 20. REDNEM OBČNEM ZBORU ZČDS, dne 9. aprila 1972

Naše glasilo se v letošnjem letu približuje svojemu pomembnemu jubileju. Prihodnje leto bo namreč Slov. čebelar beležil na svoji naslovni strani 75-letnico svojega izhajanja, se pravi, da bo praznoval 3/4 stoletja, odkar strokovno izpopolnjuje svoje članstvo, seznanja slov. čebelarje z najnovejšimi dognanji na področju čebelarstva doma in v tujini, ter dviga društveno zavest slovenskih čebelarjev. Redko, zelo redko je slovensko glasilo, ki bi imelo tako dolgo in bogato preteklost, zato ne bo to pomemben dogodek samo v slovenski strokovni, ampak tudi kulturni zgodovini.

Njegov jubilej je pa toliko pomembnejši, ker sovpada z jubilejnim letom proslavljanja 200-letnice smrti našega Antona Janše. S tem v zvezi bo pomembno soočenje sedanega Slov. čebelarja z glasilom v pretečenih obdobjih, soočili bomo njegov razvoj po obliki in vsebini z današnjim Slov. čebelarjem in tako tudi lahko ocenjevali prizadevanja, uspehe in neuspehe sedanjega redakcijskega odbora.

Če na kratko prgeledamo delo in težnje uredniškega odbora v pretečenem letu, potem lahko ugotovimo:

1. V teku leta je bil odbor reorganiziran na ta način, da so bili kooptirani trije novi člani namesto prejšnjih treh (tov. Benedičič, Majcen in Mayer), ki so bili zaradi objektivnih razlogov na lastno željo razrešeni dolžnosti v odboru. Na mesto njih so pa bili kooptirani naši aktivni sodelavci tovariši France Guna, Lojze Kastelic in inž. Ludvik Klun. Tako so sedaj v redakcijskem odboru 3 člani iz Ljubljane in 3 izven Ljubljane. Mislim, da bo v tem setavu redakcijski odbor kos nalogam, ki stojijo pred Slov. čebelarjem v pomembnem jubilejnim letu. Koristim to priliko, da se dosedanjim trem članom zahvalim v imenu redakcijskega odbora za njihovo požrtvovalno in uspešno delo v odboru.

2. Glede redakcijskega dela smo prešli na dosledno kolektivno urejanje in sicer na ta način, da se pripravljeno gradivo za vsako številko skupno pretrese in oceni, predno gre v tisk. Na ta način smo se izognili individualnemu ocenjevanju in s tem nevarnosti samovoljnega odbiranja prispevkov za objavo.

3. Da uredniški odbor ne bi bil več odvisen od priložnostno prispelih člankov in da bi prešli na planirano urejanje glasila ter strokovno dvignili nivo Slov. čebelarja, je odbor sestavil serijo strokovno aktualnih in poljudno znanstvenih tem, ter naprosil

ustrezne strokovnjake, da jih obdelajo za glasilo. Smatramo, da bomo na ta način dvignili kvaliteto Slov. čebelarja in ga še bolj približali potrebam in zahtevam čebelarjev. Ne domišljamo pa si, da bomo s tem že vsem ustregli, zakaj med našimi bralci je toliko različnih in nasprotujočih si teženj. In želja, da res ni mogoče vsem ustreči. Te težnje so se najbolj glasno odražale na občnih zborih naših društev. Medtem ko eni želijo, naj bi Slov. čebelar objavljala več poljudnega branja, so pa drugi odločno proti in zahtevajo izključno strogo strokovno vsebino. Poleg tega pa tudi ne smemo pozabiti, da imamo v vrstah naših naročnikov začetnike, ljubitelje čebel in pa izkušene ter poklicne čebelarje. Glasilo je pa namenjeno vsem tem, zato je težko zadovoljiti prav vsem.

4. Na lanskeoletnem občnem zboru smo obljubili, da bomo v glasilu posvetili več pozornosti obravnavanju medovitih rastlin in da bomo s tem v zvezi začeli z barvno prilogo ter opisom rastline. To področje je bilo dosihmal skoraj zanemarjeno. Žal pa tega nismo mogli uresničiti in to ne zavoljo pomanjkanja dobre volje, ampak zaradi finančnih razlogov. Cena tiska barvne fotografije so tako narasle, da tega naša blagajna za enkrat ne zmore. Nismo pa odstopili od tega načrta, le da bomo namesto barvne fotografije tiskali prilogo v črno-beli tehniki, ki bo vsebovala rastlino z naravnim okoljem in opisom.

5. Uredniški odbor je začel z akcijo zbiranja fotografij tipičnih naših čebelnjakov. Našemu pozivu so se odzvali čebelarji v velikem številu in marljivo pošiljali fotografije domovanj svojih čebel. Naša fototeka ima že lepo število fotografij čebelnjakov v barvni in črno-beli tehniki; žal pa barvne ne moremo tiskati v originalu iz že navedenega razloga. Koristim to priliko, da se v imenu redakcijskega odbora zahvalim vsem, ki so se odzvali tej akciji, sočasno pa prosim vsa društva in družine za vzpodbujanje čebelarjev, da se vključijo v to akcijo, v kolikor se še niso.

V tem letu smo tudi zadostili vsem očitkom, da delegati Zveze na kongresu mednarodne čebelarске organizacije Apimondie ne obveščajo ali vsaj ne v zadostni meri naše članstvo o poteku in vsebini kongresa. Na podlagi dogovora je v imenu naše delegacije na kongresu v Moskvi obširno in izčrpno poročal tov. Ludvik Klun v splošno zadovoljstvo bralcev.

Uredniški odbor pa se seveda zaveda poleg svojih uspehov tudi neuspehov, ki so de-

loma objektivnega, deloma pa subjektivnega značaja. Pričakuje pa in želi, da bi mu dal ta elitni zbor slovenskih čebelarjev ustrezne sugestije, povedal svoje želje in dal novih vzpodbud za delo v prihodnje. Zavedamo se, da niti sedanja oblika ne odgovarja več sodobni stopnji razvoja tiskarske tehnike in da smo glede tega v zaostanku, rekel bi, da izgledamo malce konzervativni. Ne po naši krivdi. Vse to v največji meri zavisí od materialnih sredstev. Vsemu temu bi lahko pomembno odpomoglo naše članstvo. Če pomislimo, da druge revije

vsaj polovico svojih izdatkov krijejo z oglasi, potem si lahko predstavljamo, kako bi lahko izgledal Slov. čebelar, če bi se le malo potrudili naši poverjeniki za oglase. Tu so odprti pomembni viri izboljšanja gmotnega stanja našega glasila.

Ko boste v diskusiji iznašali svoje misli, pogledite in predloge v zvezi s Slov. čebelarjem, pričakujemo tudi glede tega vaših sugestij, posebno še za obdobje jubilejnega leta.

Martin Mencej

IZ UPRAVE

Predobro vemo, da ne tečeta ekspedit in dostava našega lista Slovenski čebelar tako, kot si to želijo naši člani (naročniki) in tudi mi na upravi. Vemo namreč, da marsikateri zvezek ne doseže naročnika ob pravem času, ali ga včasih sploh ne doseže; bodisi da prezremo ob prepisovanju približno 7000 naslovov tega ali drugega, ali da gre ta ali drugi naslov v izgubo (umeten veter, prepri ipd.) pri lepljenju le-teh na ovoje. Če se ozremo za nekaj let nazaj, lahko trdimo, da prihaja letno povprečno šest reklamacij zaradi neprejemanja zvezkov. Vemo pa tudi, da gre marsikatera številka v izgubo in da prizadeti naročnik manjkajočo številko sploh ne reklamira, ali stori to šele po preteku več mesecev. Zategadelj ponovno prosimo naročnike, če kakšno številko do 5. v mesecu ne dobe, naj jo takoj telefonično (20-208), pisмено ali ustmeno reklamirajo. V takih primerih vrne uprava po želji morebitne stroške. Reklamirajte nemudoma in ne šele po preteku enega ali več mesecev z moledovanjem. Vedite, da dela v upravi skrženo število ljudi zaradi varčevanja in da mora to osebje vse ogromno delo opravljati hitro, da se izogne zastojem, a taka naglica, kakor tudi vemo, botruje marsikateri pomanjkljivosti.

Ta ali oni član naše organizacije sprašuje, zakaj zmanjkuje po navadi 2. ali 3. številka že v marcu ali aprilu? Spet zaradi varčevanja, ki je pri nas skoro povsod navzoče! Naklado za 1. številko moramo sporočiti tiskarni že do 12. decembra. Do tega datuma še ni nobenih prijav za nove naročnike niti seznamov članstva, zaradi česar določimo naklado za 1. številko le približno. Tudi do 12. januarja, ko določimo naklado za 2. številko, je le malo prijav oziroma seznamov. Dosledno leto za letom naprošamo čebelarstva in družine, naj sestavijo in pošljejo sezname vsaj do 10. januarja vsako leto. Toda, žal, prejemo do tega datuma od 242 družin oziroma društev, kolikor jih je danes, samo okoli 40 seznamov, drugih 200 pa šele v naslednjih mesecih tja do decembra! Danes, 10. avgusta, jih še ni od 45 družin. Razumljivo je, da ta počasnost pri sestavljanju in pošiljanju teh elementov prav zares ne vpliva konstruktivno in ohrabruječe na vse ostalo delo, ki mu je podlaga ravno podatek iz teh seznamov.

Vsako leto v naših navodilih dosledno prosimo, da naj čebelarstva in družine oziroma društva vpišejo v opombo seznama članstva besedico *nov* pri novih članih (naročnikih). Čemu? Vsak član (naročnik), ki je plačal članarino, bi prav gotovo rad čimprej prejel svoj strokovni list, t. j. prvo številko oziroma vse že izdane zvezke. Spet zaradi varčevanja v upravi ni človeka, ki bi lahko takoj primerjal vse prispele sezname članstva z lanskoletnimi in z ekspeditnimi seznamami. To je zamudno delo in zahteva poleg tega še natančnost in vestnost. Ta beseda *nov* pa nas takoj opozarja, da novemu članu nemudoma pošljemo, kar mu gre. To ni samo naša dolžnost, ampak tudi radi vidimo, da so naši člani z nami zadovoljni. Če ni te besede, lahko nov član čaka na svoj list tudi mesece.

ZELO VAŽNO!

Že zdaj opozarjamo vse naročnike, da bomo prvo številko Slovenskega čebelarja v prihodnjem letu poslali vsem letošnjim naročnikom, ki ga ne bodo odpovedali do 25. decembra 1972. Zato prosimo vse tiste naročnike, ki ne žele prejemati lista v prihodnjem letu, da ga takoj pisмено odpovedo ali pa vrnejo prvo številko, sicer jih bomo vpisali v našo kartoteko kot redne naročnike za leto 1973. Hkrati opozarjamo, da bo list v letu 1973 zaradi povišanja tiskarskih stroškov nekoliko dražji; koliko, bo določil upravni odbor Zveze na seji, ki bo v drugi polovici septembra letos.

FRANC KRAŠOVEC

Pokojni »Francelj« je bil rojen 12. 9. 1901. Rad je zahajal v gore, kjer se je sprostil in nabral novih moči za delo v tovarni, v kateri je delal kot izučeni usnjar. Že od mladih let ga je izredno zanimal lov, kateremu se je ves posvetil zlasti po upokojitvi. Vendar divjačini,

ki krasi našo naravo, ni bil nevaren. Nasprotno. Ko je zapadel sneg, je vestno skrbel za prehrano divjadi. Pri tem delu ga sneg in slabo vreme nista nikoli zadržala. Kot lovski čuvaj in strokovnjak je natančno poznal življenje v gozdu in na barju. Nešteto krat se je v jutranjih urah vračal domov, vselej bogatejši za nova nočna doživetja. Številne opazovalnice, na katere je vodil goste, od koder so streljali za odstrel določeno divjad — pa tudi medvede — pričajo o njegovi vnemi.

Čebelarji smo izgubili dolgoletnega člana naše organizacije. Ni naključje, da smo ga pred leti izbrali za opazovalca gozdnega medenja. To delo je vestno opravljal. Vsak dan je bil v gozdu in z bistrim očesom takoj opazil sleherno kapljico na podraži. Skratka, bil je velik ljubitelj narave.

Na njegovi zadnji poti dne 20. 5. 1972 smo ga spremili številni prijatelji in znanci.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.
Čebelarjska družina Vrhnika

ALBIN SMUK

V pretečeni zimi, ko je bila narava pokrita s snežno odejo, ko so čebelice v gručinah ždele ob zalogi hrane in čakale nove pomladi, jih je za vedno zapustil njihov dobri gospodar. Še bolj kot čebelnim družinam je bil dober svoji družini, v kateri sta vladala mir in sloga.

Pokojni Albin je bil rojen 19. 11. 1914. Po poklicu je bil ključavničarski mojster z nekaj posestva, katerega je s svojo družino vzorno obdeloval in delno mehaniziral. Po

naravi je bil miren, vendar tovariški in družaben. Kot tak se je redno udeleževal poučnih čebelarjskih izletov. Čebelaril je nad 30 let s povprečno 12 AŽ panji. Ves čas je bil član čebelarjske družine in prejemal list Slovenski čebelar.

Da je bil cenjen v domačem kraju Bevk, je pokazala njegova zadnja pot 5. 12. 1971, na kateri smo ga spremili številni vaščani in prijatelji.

Ko izrekamo njegovi družini iskreno sožalje, želimo, da bi čebele ostale pri hiši kot spomin na moža in očeta, ki je v hudi stiski umrl prav pri čebelnjaku.

Naj mu bo lahka barjanska zemlja!

Čebelarjska družina Vrhnika

JOŽE LEKEŽIČ

Zelo nas je pretresla žalostna vest, ko smo zaslišali zvon, ki je žalostno naznanil vest, da Jožeta Lekežiča ni več med nami. Nešteti spomini me silijo, da napišem nekaj vrstic, s katerimi želim utešiti bol nas vseh, ki smo ga imeli radi in s katerimi je pokojni Jože sodeloval kot član naše družine.

Pokojni Jože se je rodil dne 25. februarja 1918. Veliko prezgodaj je moral prenehati delati s čebelami, katere je tako vzljubil. Vseskozi jim je bil zvest in vzoren gospodar ter z njimi dobil svojo življenjsko srečo. V nesreči in žalosti pa so mu vedno bile najboljši prijatelji za tolažbo in uteho. Čeprav mu je bila življenjska pot večkrat postlana s trnjem kakor z rožicami, se nad usodo ni nikoli pritoževal, temveč je vedno vse s svojo skromnostjo mirno prenašal. Bil je vzoren gospodar in dober družinski oče, tako je bil tudi dober in vester čebelar.

Z žalostjo v srcu smo čebelarji z drugimi znanci in prijatelji spremljali Jožeta Lekežiča na njegovi zadnji poti in mu poslednjikrat ob odprtem grobu zaželeli lahko zemljo.

Dragi Jože, tvoje ljubljene čebelice pa naj ti na grbu pojejo svojo pesem!

Čebelarjska družina
Jurovski dol

Krka

tovarna zdravil Novo mesto v sodelovanju s firmo

ABBOTT — LABORATORIES CHICAGO

Vam nudi odlično sredstvo za zatiranje nosemavosti

Fumidil B

Preparat je v praksi že široko preizkušen in je pokazal odlične rezultate v borbi proti nosemavosti.

Zato si bo vsak preudaren in gospodaren čebelar pravočasno nabavil ta učinkoviti preparat in problemi pri gojitvi čebel bodo izostali.

Preparat se dobi pri Zvezi čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva 3/II, tel. 20-208.

OBVESTILO ČEBELARJEM

Med odkupujemo vsak dan, razen ob sobotah in nedeljah, od 6. do 14. ure v skladišču na Linhartovi cesti številka 49 a.

Medex

ODDAM

po 10 ali več družin v nastavnih panjih čebelarjem pod ugodnimi pogoji za daljšo dobo. Ivan Rak, 63310 Gotovlje-Žalec.

PRODAM

ugodno 18 naseljenih AŽ-panjev na 9 in 10 satov z zlozljivim, dobro ohranjenim čebelnjakom. Pavel Zalar, Na klancu 23, 61-360, Vrhnika.

ugodno zaradi bolezni 25 naseljenih AŽ-panjev na 9 in 10 satov. Jože Kastelic, Veliko Mlačevo 10, 61-290, Grosuplje.

20 naseljenih AŽ-panjev. Oglasite se med 12. in 15. uro. Jože Pegrin, Vevče 40, 61260 Ljubljana-Polje.

osem naseljenih nakladnih panjev tipa Langstroth. — Viktor Valant, 63254 Podčetrtek 31 a.